

Brüssel, **XXX**
[...](2021) **XXX** draft

KOMISJONI TEATIS

Suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta

Sisukord

1.	Sissejuhatus	4
2.	Suuniste kohaldamisala ja mõisted	10
2.1.	Suuniste kohaldamisala	10
2.2.	Mõisted.....	12
3.	Riskifinantseerimisabi, millest tuleb teatada.....	15
4.	Riskifinantseerimisabi siseturuga kokkusobivuse hindamine.....	17
4.1.	Esimene tingimus: abi soodustab majandustegevuse arengut.....	18
4.1.1.	Toetatud majandustegevuse kindlakstegemine	18
4.1.2.	Ergutav mõju.....	18
4.2.	Teine tingimus: sellise ebasoovitava mõju vältimine, mis avaldub kaubandustingimustele määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega	19
4.2.1.	Eelhindamise põhielemendid, mille asjaomased liikmesriigid peavad komisjonile esitama.....	20
4.2.2.	Vajadus riigi sekkumise järele	22
4.2.2.1.	Meetmed, mis on suunatud üldise grupierandi määruse kohaldamisalasse mittekuuluvate ettevõtjate kategooriatele	23
(a)	Väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad.....	23
(b)	Innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad	24
(c)	Esialgse riskifinantseerimisinvesteeringu saanud ettevõtjad, kes on tegutsenud mis tahes turul pärast registreerimist rohkem kui kümme aastat	24
(d)	Ettevõtjad, kes vajavad riskifinantseerimisinvesteeringut kogusummas, mis ületab üldises grupierandi määrukses sätestatud ülemmäära.....	24
(e)	Alternatiivsed kauplemisplatvormid, mis ei vasta üldises grupierandi määrukses sätestatud tingimustele	25
4.2.2.2.	Meetmed, mille ülesehituse parameetrid ei ole kooskõlas üldise grupierandi määrusega.....	26
(a)	Finantsinstrumendid, mille puhul on erainvestori osalus väiksem üldises grupierandi määrukses ette nähtud määradest	26
(b)	Finantsinstrumendid, mille ülesehituse parameetrid ületavad üldises grupierandi määrukses sätestatud künniseid.....	26
(c)	Muud finantsinstrumendid peale garantiide, mille puhul valitakse investoreid, finantsvahendajaid ja nende valitsejaid, eelistades langusriski kaitset asümmeetrilisele kasumi jagamisele	26
(d)	Fiskaalstiimulid juriidilisest isikust investoritele, sealhulgas kaainvestoritena tegutsevatele finantsvahendajatele või nende valitsejatele	27
4.2.3.	Abimeetme asjakohasus	28

4.2.3.1.	Asjakohasus võrreldes muude poliitika- ja abivahenditega	28
4.2.3.2.	Finantsinstrumentide asjakohasuse kindlaksmääramisel kohaldatavad tingimused ..	28
(a)	Omakapitaliinvesteeringud	31
(b)	Rahastatud võlainstrumendid: laenud	31
(c)	Rahastamata võlainstrumendid: garantiid	32
4.2.3.3.	Fiskaalstiimulite asjakohasuse kindlaksmääramisel kohaldatavad tingimused	33
4.2.3.4.	Alternatiivseid kauplemisplatvorme toetavate meetmete puhul kohaldatavad tingimused	34
4.2.4.	Abi proportsionaalsus.....	34
4.2.4.1.	Finantsinstrumentide puhul kohaldatavad tingimused	35
4.2.4.2.	Fiskaalstiimulite puhul kohaldatavad tingimused	36
4.2.4.3.	Alternatiivsete kauplemisplatvormide puhul kohaldatavad tingimused	37
4.2.4.4.	Kumulatsioon	37
4.2.5.	Põhjendamatute negatiivse mõju vältimine, mida riskifinantseerimisabi võib konkurentsile ja kaubandusele avaldada	38
4.2.5.1.	Arvesse võetav positiivne mõju	38
4.2.5.2.	Arvesse võetav negatiivne mõju	39
4.2.5.3.	Abi positiivse ja negatiivse mõju võrdlemine	41
4.2.6.	Läbipaistvus	41
5.	Hindamine	43
6.	Lõppsätted	44
6.1.	Kohaldamise kuupäev	44
6.2.	Asjakohased meetmed.....	44
6.3.	Aruandlus ja järelevalve.....	45
6.4.	Läbivaatamine	45

1. SISSEJUHATUS

1. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel võib komisjon pidada siseturuga kokkusobivaks riigiabi, mis on ette nähtud teatava majandustegevuse arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega. Komisjon on varem tunnistanud riskifinantseerimisturu tähtsust liikmesriikide majanduse jaoks ja vajadust parandada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi „VKE“), väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ja innovaatiliste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate¹ juurdepääsu riskifinantseerimisele ning sellest tulenevat vajadust suuniste järele, et tagada järjepidev lähenemisviis riskifinantseerimismeetmete hindamisel. Sellega seoses võttis komisjon riigiabi ajakohastamise paketi² osana vastu 2006. aasta riskikapitalisatsiooniseaduse,³ mis asendati seejärel 2014. aasta riskifinantseerimisseadusega⁴. 2014. aasta riskifinantseerimisseaduse kaotavate kehtivuse 2021. aasta lõpus, kuid komisjon leiab allpool esitatud põhjustel, et liikmesriigid võivad jätkuvalt pidada vajalikuks anda riskifinantseerimisabi. Sellest lähtuvalt on komisjon otsustanud, et suunised selle kohta, kuidas toetada riskifinantseerimist täielikus kooskõlas riigiabi eeskirjadega, on endiselt vajalikud.
2. Sellega seoses märgib komisjon, et VKEdel on nii tööhõive kui ka majanduse dünaamilisuse ja kasvu seisukohalt jätkuvalt oluline roll liikmesriikide majanduses ning seetõttu on nad ka liidu majandusarengu kui terviku jaoks kesksel tähtsusega. Nagu on märgitud VKEde strateegias kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks,⁵ annavad liidu 25 miljonit VKEd tööd ligikaudu 100 miljonile inimesele ning nende arvel on enam kui pool liidu sisemajanduse koguproduktist (SKP) ja nende tegevus annab olulist lisaväärtust igas majandussektoris. Nad pakuvad uuenduslikke lahendusi sellistele probleemidele nagu kliimamuutused, ebatõhus ressursikasutus ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kadumine ning aitavad levitada innovatsiooni. Kuid selleks, et kasvada ja oma potentsiaali täielikult ära kasutada, vajavad VKEd rahalisi vahendeid. Sellepärast on tõhus riskifinantseerimisturg VKEde jaoks äärmiselt

¹ Käesolevates suunistes kasutatud VKE, väikese keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja ja innovaatilise keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja täpsed määratlused on esitatud jao 2.2 punktis 30.

² Ühenduse suunised väikestesse ja keskmise suurusega ettevõtetele tehtavatele riskikapitaliinvesteeringutele antava riigiabi kohta (ELT C 194, 18.8.2006, lk 2).

³ Komisjoni teatis „Suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 19, 22.1.2014, lk 4).

⁴ Aastatel 2012–2014 viis komisjon ellu riigiabi ajakohastamise ambitsioonika programmi, mis lähtus järgmisest kolmest peamisest eesmärgist (üksikasjalikum teave on esitatud komisjoni teatistes Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi riigiabi ajakohastamine“, COM(2012) 209 final):

- a) edendada jätkusuutlikku, arukat ja kaasavat majanduskasvu konkurentsivõimelisel siseturul;
- b) keskenduda komisjoni eelkontroll nendele juhtumitele, millel on suurim mõju siseturule, tugevdades samal ajal liikmesriikide koostööd riigiabi eeskirjade täitmise tagamisel, ning
- c) ühtlustada eeskirju eesmärgiga tagada kiirem otsustamine.

⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „VKEde strateegia kestliku ja digitaalse Euroopa kujundamiseks“, COM(2020) 103 final.

oluline, et ettevõtlikel äriühingutel oleks võimalik saada vajalikku rahastust oma arengu igas etapis.

3. Kasvuväljavaadetest olenemata tekib VKEdel rahaliste vahendite saamisel sageli raskusi ning seda eelkõige oma arengu algetapis⁶. Neid raskusi põhjustab peamiselt *asümmeetriline teave*: VKEd – eriti kui tegemist on alustava ettevõttega – ei suuda sageli tõendada investoritele oma krediitvõimelisust või oma äriplaanide usaldusväärsust. Sellises olukorras ei pruugi seda liiki aktiivne taustakontroll ja uuringud, mida investorid suurematele äriühingutele rahaliste vahendite andmisel teevad, ennast VKEsid hõlmavate tehingute puhul ära tasuda, sest taustakontrolli kulud on investeringu väärtusega võrreldes liiga suured. Seetõttu on tõenäoline, et olenemata oma projekti kvaliteedist ja kasvupotentsiaalst ei saa need VKEd vajalikke rahalisi vahendeid seni, kuni nende varasema tegevuse kohta ei ole tõendatud andmeid ja neil puudub piisav tagatis. See probleem võib olla eriti terav seoses investeringutega uuenduslikku keskkonnahoidlikusse või digitehnoloogiasse või sotsiaalsesse innovatsiooni, millega tegelevad sotsiaalsed ettevõtjad⁷. Sellise asümmeetrilise teabe tõttu võib juhtuda, et ettevõtjate rahastamise turud ei suuda pakkuda vajalikku omakapitali või laenuraha uutele ja suure kasvupotentsiaaliga VKEdele, mille tulemuseks on jätkuv kapitalituru tõrge, mis ei võimalda pakkumisel vastata nõudlusele mõlemale poolele vastuvõetava hinnaga, ning see mõjutab negatiivselt nende VKEde kasvu. Väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad puutuvad teatavatel juhtudel kokku samasuguse turutõrkega.
4. Kui ettevõtja ei saa rahalisi vahendeid, võivad tagajärjed ulatuda sellest konkreetsest äriühingust kaugemale, seda eelkõige *kasvule avalduva välismõju* tõttu. Paljudes edukates sektorites ei kasva tootlikkus mitte sellepärast, et turul tegutsevate ettevõtjate tootlikkus suureneb, vaid seetõttu, et tõhusamad ja tehnoloogiliselt arenenumad ettevõtjad kasvavad vähem tõhusate ettevõtjate (või vananenud toodetega ettevõtjate) arvel. Mida enam mõjutab seda protsessi asjaolu, et potentsiaalselt edukad ettevõtjad ei pruugi rahalisi vahendeid saada, seda suurem on tõenäoliselt tootlikkuse suurenemisele avalduv negatiivne mõju. Rohkemate ettevõtjate turule sisenemise võimaldamine võib seega kasvu hoogustada.
5. Seepärast võib VKEsid, väikesi keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid ja innovaatilisi keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid mõjutav puudulik rahastamine õigustada riiklike toetusmeetmete võtmist liikmesriikides, et soodustada riskifinantseerimise arengut nende koduturgudel. Õigesti suunatud riigiabi riskifinantseerimise pakkumise toetamiseks võib olla tõhus vahend, et vähendada kindlakstehtud turutõrget või muud asjakohast rahastamisele juurdepääsu takistust ja võimendada erasektori rahalisi vahendeid. Praeguses olukorras võivad liikmesriigid kasutada seda ka selleks, et kiirendada taastumist COVID-19 puhangust tingitud majanduskriisist.

⁶ Vt „Evaluation support study on the EU rules on State aid for access to finance for SMEs“, Euroopa Liit, 2020, kättesaadav aadressil:

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/risk_finance_study.zip

⁷ Selline innovatsioon hõlmab näiteks sotsiaalsete tavade muutmist, et toetada rohe- või digipööret või muuta IKT-karjäär naiste jaoks kättesaadavamaks.

6. Parem juurdepääs rahastamisele on liikmesriikide majanduse jaoks hädavajalik ning võib lisaks edendada liidu mõne keskse poliitikaeesmärgi saavutamist. Juurdepääs rahastamisele on tõepoolest võimas vahend rohe-⁸ ja digipöör⁹ käsitlevate liidu strateegiate toetamiseks ning selleks, et saavutada liidu praegune peamine eesmärk: tagada taastumine COVID-19 puhangust tingitud majanduskriisist.
7. Rohepöore on liidu keskne eesmärk. Euroopa rohelist kokkulepet käsitleva teatise kohaselt on praeguste, 2030. aastaks püstitatud kliima- ja energiaeesmärkide saavutamiseks vaja iga-aastaseid lisainvesteeringuid ligikaudu 260 miljardi euro ulatuses ning selleks on väga oluline kaasata suuri erasektori investeeringuid. Kestliku rahanduse toetamiseks on vaja õigeid signaale finants- ja kapitalivoogude suunamiseks keskkonnahoidlikesse investeeringutesse. Sel eesmärgil algatas komisjon 2018. aastal kestliku rahanduse tegevuskava,¹⁰ millele järgnes hiljuti uus kestliku rahanduse pakett¹¹. Üks oluline element keskkonnahoidliku rahastamise soodustamisel on kliima- ja keskkonnanäandmete parem avalikustamine, et investorid oleksid täielikult teadlikud oma investeeringute kestlikkusest. Sellega seoses on olnud oluline samm Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852¹² vastuvõtmine, milles liigitatakse keskkonnahoidlikud tegevusalad (nn ELi taksonoomia).
8. Seoses digipöördega rõhutatakse teatistes „Digikompass 2030“¹³ vajadust toetada esmatähtsa digitehnoloogia arendamist liidus viisil, mis soodustab tootlikkuse kasvu ja majandusarengut täielikus kooskõlas tema sotsiaalsete väärtuste ja eesmärkidega. Selleks et oleks võimalik investeeringuid tunduvalt suurendada ja see eesmärk saavutada, on peale asjaomaste liidu vahendite ja erasektori investeeringute hädavajalikud ka liikmesriikide riiklikud kulutused.
9. COVID-19 puhangust tingitud kriisist taastumist võib pidada liidu kõige pakilisemaks ülesandeks, mis peab olema kooskõlas rohe- ja digipöörde eesmärkidega. Esimene ja kõige tähtsam osa kriisi lahendamiseks vastu võetud ELi taastepaketist on taaste- ja vastupidavusrahu,¹⁴ mille kaudu antakse liikmesriikidele pärast seda, kui nende taaste- ja vastupidavuskavade projektid on heaks kiidetud, laenude ja toetustena 672,5 miljardit eurot finantsabi majanduse taastamise esimesteks otsustavateks aastateks. Sellega seoses on komisjon kindlaks

⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“, COM(2019) 640 final.

⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa digitaalsete kujundamine“, COM(2020) 67 final.

¹⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Sotsiaal- ja Majanduskomiteele ning Regioonide Komiteele „Tegevuskava: Jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“, COM(2018) 97 final.

¹¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi taksonoomia, äriühingute kestlikkusaruandlus, kestlikkuseelised ja usaldussuhtest tulenevad kohustused: rahandus ja Euroopa roheline kokkulepe“, COM(2021) 188 final.

¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13).

¹³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Digikompass 2030: Euroopa tee digikümnendil“, COM(2021) 118 final.

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

määranud juhtalgatused,¹⁵ mida ta soovitab liikmesriikidel oma taaste- ja vastupidavuskavadesse lisada, võttes arvesse nende tähtsust liikmesriikides, väga suurte investeeringute vajadust ning nende potentsiaali luua töökohti ja suurendada majanduskasvu ning saada kasu rohe- ja digipöördest.

10. Võttes arvesse rahastamisele tõhusa juurdepääsu tähtsust liidu põhieesmärkide saavutamiseks, on liidu poliitika juba pikka aega suunatud selle parandamisele, näiteks kapitaliturgude liidu ja liidu eelarve kasutamise kaudu.
11. Sellega seoses võttis komisjon 2015. aastal vastu esimese kapitaliturgude liidu tegevuskava,¹⁶ et kaasata liidus kapitali ja suunata seda kõigisse äriühingutesse. Üks tegevuskava peamisi eesmärke oli parandada VKEde juurdepääsu rahastamisele, eelkõige pankadevälisele rahastamisele. Sellest ajast alates on liit teinud märkimisväärsed edusamme ning viinud 2015. aasta kapitaliturgude liidu tegevuskavas ja selle 2017. aasta vahetähtsust väljakuulutatud konkreetsete meetmete suures osas ellu. Paljude nende meetmete eesmärk oli parandada kõigi ettevõtjate juurdepääsu rahastamisele olenemata nende suurusest või vanusest, kuid mõni meede oli rohkem suunatud sellele, et lihtsustada konkreetset VKEde ja väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate juurdepääsu kapitaliturgudele¹⁷. 2020. aastal algatati kapitaliturgude liidu uus tegevuskava,¹⁸ et süvendada lähiaastatel Euroopa Liidu kapitaliturgude liitu ja jätkata kapitaliturgude arendamist ning tagada eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate juurdepääs turupõhisele rahastamisele. Sellega seoses moodustas komisjon vastavalt määrusele

¹⁵ Komisjoni teatistes Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, Euroopa Regioonide Komiteele ja Euroopa Investeeringupangale „2021. aasta kestliku majanduskasvu strateegia“ (COM(2020) 575 final) on nimetatud seitse juhtalgatust: energiatootmine – tulevikukindla puhta tehnoloogia juurutamine ning taastuvate energiaallikate arendamise ja kasutamise kiirendamine; renoveerimine – avaliku ja erasektori hoonete energiatõhususe parandamine; laadimine ja tankimine – tulevikukindla puhta tehnoloogia edendamine, et kiirendada säästvate, juurdepäsetavate ja arukate transpordivahendite, laadimisjaamade ja tanklate kasutamist ning ühistranspordi laiendamist; ühendumine – kiirete lairibateenuste (sh kiudoptilised ja 5G-võrgud) kiire kasutuselevõtt kõigis piirkondades ja kodumajapidamistes; moderniseerimine – avaliku halduse ja avalike teenuste, sealhulgas õigus- ja tervishoiusüsteemi digiteerimine; laiendamine – Euroopa tööstusandmepilvede suutlikkuse suurendamine ning kõige võimsamate ja kestlikumate tiptasemel protsessorite väljatöötamine; ümberõpe ja oskuste täiendamine – haridussüsteemide kohandamine, et toetada igas vanuses inimeste digioskuste omandamist ning haridus- ja kutseõpet.

¹⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Kapitaliturgude liidu loomise tegevuskava“, COM(2015) 468 final.

¹⁷ Näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 345/2013 Euroopa riskikapitalifondide kohta (ELT L 115, 25.4.2013, lk 1); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2017. aasta määrus (EL) 2017/1129, mis käsitleb väärtipaberite avalikul pakkumisel või reguleeritud turul kauplemisele võtmisel avaldatavat prospekti ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/71/EÜ (ELT L 168, 30.6.2017, lk 12); Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. mai 2014. aasta direktiiv 2014/65/EL finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL (ELT L 173, 12.6.2014, lk 349) seoses VKEde kasvuturgude arendamisega; Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2011. aasta direktiiv 2011/61/EL alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta, millega muudetakse direktiive 2003/41/EÜ ja 2009/65/EÜ ning määruseid (EÜ) nr 1060/2009 ja (EL) nr 1095/2010 (ELT L 174, 1.7.2011, lk 1).

¹⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Inimeste ja ettevõtete hüvanguks toimiv kapitaliturgude liit – uus tegevuskava“, COM(2020) 590 final.

(EL) 2019/2115¹⁹ ka VKEsid käsitleva sidusrühmade esindajate tehnilise eksperidirühma, kellele tehti ülesandeks hinnata tõkkeid, mis takistavad VKEde juurdepääsu avalikele turgudele.

12. Kuna VKEde juurdepääsu rahastamisele on oluline parandada, täiendab komisjon liidu õigusakte ja poliitikameetmeid liidu eelarvega, et kõrvaldada VKEde kasvu piiravad struktuursed turutõrked. Selleks on 2014.–2020. aasta mitmeaastases finantsraamistikus tõhustatud rahastamisvahendite²⁰ kasutamist. Eelkõige on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1287/2013 (ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programm COSME)²¹ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1291/2013 (raamprogramm „Horisont 2020“)²² loodud liidu rahastamisprogrammid aidanud parandada avaliku sektori rahaliste vahendite kasutamist riskijagamise rahastamismehhanismide kaudu, millest saavad kasu VKEd tegevuse alustamise, kasvu ja ülemineku etapis, samuti väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad, kusjuures erilist tähelepanu pööratakse meetmetele, mille eesmärk on pakkuda sujuvat toetust uuendustegevusest turustamiseni, sealhulgas teadus- ja arendustegevuse tulemuste kaubanduslikuks rakendamiseks²³. Lisaks sellele on Euroopa Innovatsiooninõukogu toetanud programmi „Horisont 2020“ raames idufirmasid ja VKEsid juba alates 2018. aastast ning jätkab seda ka väikeste keskmise kapitalisatsiooniga ettevõtjate puhul liidu teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamise programmi „Euroopa horisont“²⁴ raames, eesmärgiga suurendada liidu riskikapitalituru tulemuslikkust. Euroopa riskikapitali suurendamise meetme (ESCALAR)²⁵ algatamine komisjoni ja

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määrus (EL) 2019/2115, millega muudetakse direktiivi 2014/65/EL ja määruseid (EL) nr 596/2014 ning (EL) 2017/1129 VKEde kasvuturgude kasutamise edendamise osas (ELT L 320, 11.12.2019, lk 1), artikkel 3.

²⁰ Rahastamisvahendite hulka kuuluvad toetust mittehõlmavad finantsinstrumendid, mis võivad esineda võlainstrumentide (laenud, garantiid) või kapitaliinstrumentide (puhas omakapital, kvaasikapitali investeeringud ja muud riskijagamisvahendid) kujul.

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1287/2013, millega kehtestatakse ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programm (COSME) (2014–2020) ning millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1639/2006/EÜ (ELT L 347, 20.12.2013, lk 33).

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1291/2013, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Horisont 2020“ aastateks 2014–2020 ning tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1982/2006/EÜ (ELT L 347, 20.12.2013, lk 104).

²³ Selleks et pakkuda paremat juurdepääsu laenurahastamisele, on komisjon, Euroopa Investeeringufond ja Euroopa Investeeringupank loonud teadusuuringute seitsmenda raamprogrammi raames üheskoos spetsiaalse riskijagamisvahendi (vt [http://www.eif.org/what we do/guarantees/RSI/index.htm](http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/RSI/index.htm)). Riskijagamisvahendiga antakse riskijagamismehhanismi kaudu osalisi garantiisid finantsvahendajatele, vähendades sellega nende finantsriske ja julgustades neid andma laene teadus-, arendus- ja uuendustegevusega tegelevatele VKEdele.

²⁴ [Viide ajakohastada] Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) [nn], millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ning kehtestatakse selle osalemis- ja levitamiseeskirjad (ELT L [nn], [nn.nn.]2021, lk [nn]).

²⁵ Euroopa riskikapitali suurendamise meede (ESCALAR) on Euroopa Komisjoni algatatud ja Euroopa Investeeringufondi hallatav katseprogramm, mis kasutab Euroopa investeerimiskava vahendeid, et kõrvaldada kiiresti kasvavate Euroopa ettevõtete (kasvufirmade) rahastamispuudujäägid. ESCALAR algatati 4. aprillil 2020 ja selle eesmärk on oluliselt suurendada fondi vahendeid, võimaldades seega teha suuremaid investeeringuid ja suurendades kasvufirmadesse tehtavate investeeringute mahtu.

Euroopa Investeeringufondi katseprogrammina, samuti töö avaliku ja erasektori fondi²⁶ loomisel, et aidata rahastada VKEde esmaseid avalikke pakkumisi, näitab, kui oluliseks peetakse VKEde kasvu soodustamist ning vajadust täiendada olemasolevaid riiklikke toetusmeetmeid kõigis rahastamisetappides. Samuti saab uue programmi „InvestEU“²⁷ raames, mis koondab praegu liidus investeeringute toetamiseks olemas olevat 14 rahastamisvahendit ning ka jagatud eelarve täitmisel liikmesriigile eraldatud rahalisi vahendeid, kasutada spetsiaalset vahendit, mis on ette nähtud väikeettevõtjate rahastamiseks, samal ajal kui VKEsid võidakse rahastada ka programmi „InvestEU“ kolme muu vahendi raames.

13. Nii komisjoni kogemused riskifinantseerimisabi valdkonnas (2014. aasta riskifinantseerimissuuniste ja üldise grupierandi määruse²⁸ alusel) kui ka eespool nimetatud algatused liidu tasandil, mille eesmärk on parandada juurdepääsu rahastamisele, näitavad, et juurdepääs rahastamisele on jätkuvalt nii liidu kui ka liikmesriikide jaoks väga oluline. Seda arvesse võttes on seetõttu oluline, et komisjon jätkaks liikmesriikidele suuniste andmist selle kohta, kuidas ta hindab riskifinantseerimismeetmete kokkusobivust siseturuga. Seda näitas ka 2019. ja 2020. aastal toimunud 2014. aasta riskifinantseerimissuuniste hindamine ehk nn toimivuskontroll²⁹. Toimivuskontrolli tulemused näitavad, et üldjuhul on riskifinantseerimissuunised endiselt asjakohased ja täidavad oma eesmärgi. Samas tundus, et eeskirju on vaja veelgi selgitada ja lihtsustada. Läbivaadatud riskifinantseerimissuunised hõlbustavad liikmesriikide poolt asjakohaselt suunatud riigiabi andmist riskifinantseerimiseks, võttes samal ajal nõuetekohaselt arvesse, et lisaks positiivsele mõjule, mida selline abi avaldab rahastamise kättesaadavuse tagamisele, avaldab see soodsat mõju ka eespool kirjeldatud komisjoni prioriteetide saavutamisele.
14. Komisjon võttis 2016. aastal, st kaks aastat pärast riskifinantseerimissuuniste vastuvõtmist, riigiabi ajakohastamise paketi osana vastu teatise riigiabi mõiste kohta (edaspidi „teatis“)³⁰. Teatises selgitas komisjon oma arusaama sellest, kuidas tuleks tõlgendada ELi toimimise lepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud riigiabi mõistet, sealhulgas seda, millal riigi toetusmeede ei ole riigiabi, kuna seda antakse tavapärasel turutingimustel. Teatises, eelkõige selle jaos 4.2 esitatud suunised lubavad 2014. aasta riskifinantseerimissuuniste jao 2.1 „*Turumajandusliku investori*

²⁶ President von der Leyen teatas VKEde esmastele avalikele pakkumistele spetsialiseerunud avaliku ja erasektori fondi loomisest, mis pakub avaliku sektori toetust rahastamise vormis, et lihtsustada suure potentsiaaliga VKEde juurdepääsu avalikele turgudele.

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. märtsi 2021. aasta määrus (EL) 2021/523, millega luuakse programm „InvestEU“ ja millega muudetakse määrust (EL) 2015/1017 (ELT L 107, 26.3.2021, lk 30). Selle eesmärk on ergutada riiklikke ja erainvestoreid osalema rahastamis- ja investeeringutegevuses, pakkudes liidu eelarvest tagatise ebaõnnestumiste ning mitte just parimate investeeringute lahendamiseks. See põhineb 2015. aastal liidus finants- ja majanduskriisijärgse investeeringute puudujäägi kõrvaldamise eesmärgil loodud Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (EFSI) edul.

²⁸ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014).

²⁹ Kättesaadav veebis aadressil https://ec.europa.eu/competition/state_aid/modernisation/fitness_check_en.html.

³⁰ Komisjoni teatis riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (ELT C 262, 19.7.2016, lk 1).

põhimõte“ välja jätta. Seetõttu ei käsitleta läbivaadatud suunistes seda, kas riigi toetusmeede kujutab endast riigiabi või mitte, vaid keskendutakse tingimustele, mille täitmisel võib tunnistada riigiabimeetme siseturuga kokkusobivaks.

15. Neil põhjustel otsustas komisjon teha riskifinantseerimissuunistes teatavaid muudatusi eesmärgiga muuta eeskirjad selgemaks ja lihtsustada haldust, et hõlbustada riigiabi rakendamist riskifinantseerimise toetamiseks.

2. SUUNISTE KOHALDAMISALA JA MÕISTED

2.1. Suuniste kohaldamisala

16. Komisjon kohaldab käesolevates suunistes esitatud põhimõtteid nende riskifinantseerimismeetmete suhtes, mis ei vasta kõikidele üldises grupierandi määruuses sätestatud tingimustele. Asjaomane liikmesriik peab teavitama neist meetmetest vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikele 3 ning komisjon hindab põhjalikult meetmete kokkusobivust siseturuga, nagu on ette nähtud käesolevate suuniste 4. jaos.
17. Liikmesriigid võivad siiski ka otsustada töötada riskifinantseerimismeetmed välja viisil, mis ei hõlma riigiabi ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses – näiteks sellepärast, et need meetmed on kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega, või sellepärast, et need meetmed vastavad vähese tähtsusega abi käsitlevas määruuses sätestatud tingimustele³¹. Sellistest meetmetest ei pea komisjonile teatama.
18. Käesolevates suunistes ei käsitleta selliste riigiabimeetmete kokkusobivust siseturuga, mis vastavad mis tahes muudes riigiabi suunistes, raamistikis või määruustes sätestatud kriteeriumidele. Komisjon pöörab erilist tähelepanu vajadusele vältida käesolevate suuniste kasutamist peamiselt muudes riigiabi käsitlevates raamistikis, suunistes ja määruustes seatud poliitikaeesmärkide saavutamiseks.
19. Käesolevad suunised ei piira nendega hõlmamata muud liiki finantsinstrumentide kohaldamist, nagu olemasolevate laenude väärtpaberistamist ette nägevad instrumendid, mida hinnatakse riigiabi käsitlevate asjaomaste õigusnormide põhjal.
20. Komisjon kohaldab nendes suunistes esitatud põhimõtteid ainult riskifinantseerimiskavade suhtes. Neid põhimõtteid ei kohaldata ühekordsete meetmete suhtes, millega antakse riskifinantseerimisabi üksikutele ettevõtjatele, välja arvatud juhul, kui tegemist on meetmetega, millega soovitakse toetada konkreetset alternatiivset kauplemisplatvormi.
21. Tuleb meeles pidada, et riskifinantseerimismeetmed tuleb kasutusele võtta finantsvahendajate või alternatiivsete kauplemisplatvormide kaudu, välja arvatud abikõlblikesse ettevõtjatesse tehtavate otseinvesteeringutega seotud fiskaalstiimulite

³¹ Komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1); komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9); komisjoni 27. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris (ELT L 190, 28.6.2014, lk 45).

puhul. Sellepärast ei kuulu meetmed, millega liikmesriik või avaliku sektori asutus teeb otseinvesteeringu ettevõtjatesse finantsvahendajat kaasamata, üldise grupierandi määrase riskifinantseerimist käsitlevate riigiabieskirjade ega käesolevate suuniste kohaldamisalasse.

22. Pidades silmas asjaolu, et suurettevõtjate varasema tegevuse kohta on olemas rohkem andmeid ja neil on suuremad tagatised, leiab komisjon, et suurettevõtjatel ei ole reeglina VKEdega võrreldavaid raskusi rahastamisele juurdepääsul ja seega ei tohi nad käesolevate suuniste alusel riskifinantseerimisabi saada. Erandjuhul võib suurettevõtjaid soodustava riskifinantseerimismeeetme kuulutada käesolevate suuniste alusel kokkusobivaks, kui see on suunatud kooskõlas punkti 4.2.2.1 alapunktiga a väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele või kooskõlas punkti 4.2.2.1 alapunktiga b innovaatilistele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele, kes viivad ellu teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniprojekte.
23. Käesolevate suuniste alusel ei tohi anda riskifinantseerimisabi äriühingutele, mis on ametlikult noteeritud reguleeritud turgudel, sest asjaolu, et nad on noteeritud reguleeritud turgudel, näitab nende suutlikkust kaasata erasektori rahalisi vahendeid.
24. Erainvestorite täieliku puudumise korral ei tunnistata riskifinantseerimismeeetmeid käesolevate suuniste alusel siseturuga kokkusobivaks. Sellisel juhul peab liikmesriik kaaluma alternatiivseid poliitikavariante, mis võivad olla samade eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks asjakohasemad, nagu üldise grupierandimäärusega lubatud piirkondlik investeerimisabi või starditoetus.
25. Käesolevate suuniste kohaselt ei tunnistata siseturuga kokkusobivaks selliseid riskifinantseerimismeeetmeid, mille puhul erainvestorid ei võta selget riski ja/või kogu saadav kasu läheb täielikult erainvestoritele. Riskide ja tulu jagamine on tingimus, mis peab olema täidetud, et vähendada riigi finantsriski ja tagada riigile õiglane tulu.
26. Ilma et see piiraks riskifinantseerimisabi andmist asenduskapitali vormis, nagu on määratletud üldises grupierandi määrides, ei tohi käesolevate suuniste kohast riskifinantseerimisabi anda väljaostmise toetamiseks.
27. Riskifinantseerimisabi ei käsitata käesolevate suuniste alusel siseturuga kokkusobivana, kui seda antakse
 - (a) raskustes olevatele ettevõtjatele, nagu on määratletud suunistes raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta³². Käesolevate suuniste kohaldamisel ei käsitata raskustes olevate ettevõtjatena VKEsid, kes on pärast registreerimist tegutsenud mis tahes turul vähem kui kümme aastat³³ ja kes kvalifitseeruvad valitud finantsvahendaja tehtud hoolsuskohustuse auditi alusel riskifinantseerimisinvesteeringuteks,

³² Komisjoni teatis – Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1).

³³ Välja arvatud juhul, kui nad on üle võtnud mõne teise ettevõtte tegevuse või on asutatud ühinemise teel; sellisel juhul hõlmab kümneaastane periood ka selle ettevõtte või ühinenud ettevõtete tegevust. Abikõlblike ettevõtjate puhul, kes ei kuulu registreerimisele, võib kümneaastast abikõlblikkuse perioodi hakata arvestama i) hetkest, mil ettevõtja alustab majandustegevust, või ii) hetkest, mil ta on kohustatud maksma oma majandustegevuselt maksu, olenevalt sellest, kumb on varasem.

välja arvatud juhul, kui nende suhtes on algatatud maksejõuetusmenetlus või nad vastavad nende siseriiklikes õigusnormides sätestatud kriteeriumidele, mille kohaselt võib võlausaldajate taotluse alusel algatada kollektiivse maksejõuetusmenetluse;

- (b) ettevõtjatele, kes on saanud ebaseaduslikku riigiabi, mida ei ole täiel määral sisse nõutud.
28. Komisjon ei kohalda käesolevaid suuniseid abi suhtes, mida antakse kolmandatesse riikidesse või liikmesriikidesse toimuva ekspordiga seotud tegevuse toetamiseks, täpsemalt abi suhtes, mis on vahetult seotud eksporditavate kogustega, jaotusvõrgu loomise ja toimimisega või muude eksportimisest tulenevate jooksvate kuludega, ega abi suhtes, mille saamise tingimuseks on omamaiste toodete eelistamine importtoodetele.
29. Riskifinantseerimismeetmed on sageli keerulise ülesehitusega ja nendega nähakse ette stiimulid ühele ettevõtjate rühmale (investorid), et nad pakuksid riskifinantseerimist teisele ettevõtjate rühmale (abikõlblikud ettevõtjad). Olenevalt meetme ülesehitusest – ja isegi juhul, kui riigiasutuste eesmärk võib olla toetada ainult viimati nimetatud rühma – võivad riigiabi saada ühte või teise või ka mõlemasse rühma kuuluvad ettevõtjad. Peale selle hõlmavad riskifinantseerimismeetmed alati ühte või mitut finantsvahendajat, kelle staatus võib erineda investorite ja nende lõplike abisaajate staatusest, kellesse investeeritakse. Sellisel juhul tuleb kaaluda ka seda, kas finantsvahendaja saab riigiabist kasu. Igasugune finantsvahendajale antav abi peaks olema piiratud eelise edasiandmisega lõplikele abisaajatele, nagu on sätestatud käesolevates suunistes. Leitakse, et asjaolu, et finantsvahendajad võivad suurendada oma varasid ja nende valitsejad võivad saavutada suurema käibe oma vahendustasude kaudu, kujutab endast üksnes abimeetme teisest majanduslikku mõju, mitte aga eelist, mille abi annab finantsvahendajatele või valitsejatele. Kuid kui riskifinantseerimismeede on kavandatud nii, et selle eesmärk on suunata teisene mõju kindlaksmääratud finantsvahendajatele või finantsvahendajate rühmadele, siis leitakse, et need finantsvahendajad saavad kaudse eelise.

2.2. Mõisted

30. Käesolevates suunistes kasutatakse järgmisi mõisteid:
- 1) „alternatiivne kauplemisplatvorm“ – direktiivi 2014/65/EL artikli 4 lõike 1 punkti 22 kohane mitmepoolne kauplemissüsteem, mille puhul on vähemalt 50 % kaubeldavatest finantsinstrumentidest emiteerinud VKEd;
 - 2) „väljaost“ – ettevõtte omakapitalist vähemalt kontrolliosa omandamine senistelt aktsionäridelt või osanikelt eesmärgiga võtta üle ettevõtte varad ja äritegevus;
 - 3) „abikõlblikud ettevõtjad“ – VKEd, väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad;
 - 4) „volitatud üksus“ – Euroopa Investeerimispank, Euroopa Investeerimisfond, rahvusvaheline finantseerimisasutus, mille aktsionär või osanik liikmesriik on, või liikmesriigis asutatud finantseerimisasutus, mille eesmärk on avalikku huvi pakkuva eesmärgi saavutamine ja mis tegutseb avaliku sektori asutuse kontrolli all, avaliku teenuse osutamise kohustusega avalik-õiguslik asutus või

eraõiguslik asutus. Volitatud üksuse võib valida või määrata otse kooskõlas tingimustega, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis 2014/24/EL³⁴, või kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013³⁵ artikli 38 lõike 4 punkti b alapunktiga iii;

- 5) „omakapitaliinvesteering“ – ettevõtjale sellise kapitali pakkumine, mis investeeritakse otse või kaudselt vastava suurusega osaluse eest selles ettevõtjas;
- 6) „hindamiskava“ – üht või mitut abikava hõlmav dokument, mis sisaldab vähemalt järgmisi miinimumelemente: hinnatavad eesmärgid, hindamisküsimused, tulemusnäitajad, kavandatud metoodika hindamise tegemiseks, andmekogumisinõuded, hindamise kavandatud ajakava, sealhulgas vahe- ja lõplike hindamisaruannete esitamise kuupäevad, hindamist tegeva sõltumatu asutuse kirjeldus või selle valimise kriteeriumid ning hindamise avalikustamise kord;
- 7) „väljumine“ – olukord, kus finantsvahendaja või investor likvideerib oma osaluse, kaasa arvatud müük teisele ettevõtjale, mahakandmised, aktsiate/laenude tagasimaksmine, müük teisele finantsvahendajale või investorile, müük finantseerimisasutusele ja müük väärtpaberite avaliku pakkumise teel, sealhulgas esmane avalik pakkumine (IPO);
- 8) „õiglane tulumäär“ – eeldatav sisemine tulumäär, mis on võrdne riskiga korrigeeritud diskontomääraga ning mis kajastab investeeringu riskitaset ning selle kapitali laadi ja mahtu, mille investeerivad erainvestorid;
- 9) „lõplik abisaaja“ – abikõlblik ettevõtja, kes on saanud riigiabimeetme kohase riskifinantseerimise raames tehtud investeeringu;
- 10) „finantsvahendaja“ – mis tahes finantseerimisasutus olenemata tema juriidilisest ja omandivormist, sealhulgas fondifondid, eraõiguslikud investeerimisfondid, avalik-õiguslikud investeerimisfondid, pangad, mikrofinantseerimisasutused ja garantiiühingud;
- 11) „esimene äriline müük“ – ettevõtja esimene müük toote- või teenuseturul, välja arvatud piiratud müük turu katsetamiseks;
- 12) „esimese järjekoha kahju osa“ – kõige madalama nõudeõiguse järguga positsioon, millel on kõige suurem kahjumi teenimise risk ning mis hõlmab sihtportfelli oodatavat kahjumit;
- 13) „jätkuinvesteering“ – ühele või mitmele varasemale riskifinantseerimisinvesteeringule järgnev täiendav investeering ettevõtjasse;

³⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65).

³⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320). [Viidet ajakohastatakse pärast uue ühissätete määruse vastuvõtmist.]

- 14) „fondifond“ – fond, mis investeerib või suunab rahalised vahendid pigem teistesse fondidesse kui otse ettevõtetesse või finantsvaradesse, nagu aktsiatesse või võlakirjadesse;
- 15) „garantii“ – kirjalik leping, mis kohustab võtma vastutust kolmanda isiku kõigi või osade riski finantseerimiseks algatatud selliste uute laenutehingute eest nagu laenu- või liisinguinstrumentid ning samuti kvaasiomakapitali investeerimisvahendid;
- 16) „garantii ülemmäär“ – riikliku investori maksimaalne risk väljendatuna protsendina tagatud portfelli tehtud koguinvesteeringutest;
- 17) „garantiimäär“ – riikliku investori riigiabi meetme kohase riskifinantseerimistehingu raames tehtud iga tehingu katmise protsendimäär;
- 18) „sõltumatu erainvestor“ – erainvestor, kellele ei kuulu selle abikõlbliku ettevõtja aktsiaid või osakuid, kellesse ta investeerib, sealhulgas äriinglid ja finantseerimisasutused olenemata nende omandivormist, niivõrd kui võrd nad kannavad kogu investeeringuga seotud riski; uue ettevõtja asutamise korral käsitatakse kõiki erainvestoreid, sealhulgas asutajaid, sellest ettevõtjast sõltumatutena;
- 19) „innovaatiline keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja, kes vastab kriteeriumidele, mille kohaselt saab teda käsitada „innovaatilise ettevõtjana“ üldise grupierandi määrase tähenduses, või kellele Euroopa Innovatsiooninõukogu on hiljuti andnud tipptaseme kvaliteedimärgise kooskõlas raamprogrammi „Horisont 2020“ 2018.–2020. aasta tööprogrammiga³⁶ või raamprogrammi „Euroopa horisont“ käsitleva määrase³⁷ artikli 1 lõikega 19 ja artikli 11 lõikega 2 või kes on hiljuti saanud Euroopa Innovatsiooninõukogu fondist investeeringu, näiteks raamprogrammi „Euroopa horisont“ käsitleva määrase artikli 43 lõikes 6 osutatud rahastamisvahendi „Accelerator“ raames [viidet ajakohastatakse pärast määrase vastuvõtmist];
- 20) „erasektori rahaliste vahendite finantsvõimendus“ – määr, mille ulatuses toovad riiklikud investeeringud juurde täiendavaid investeeringuid eraallikatest;
- 21) „laenuinstrument“ – kokkulepe, mille kohaselt peab laenuandja tegema laenuvõtjale kättesaadavaks kokkulepitud summa kokkulepitud ajaks ning laenuvõtja peab summa tagasi maksma kokkulepitud aja jooksul; see võib esineda laenu või muu rahastamisvahendi, sealhulgas liisingu kujul, millega tagatakse laenuandjale miinimumtootluse põhiosa;
- 22) „keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – ettevõtja, kelle töötajate arv ei ole suurem kui 1 500, arvatuna vastavalt üldise grupierandi määrase I lisa artiklitele 3, 4 ja 5, ning kes ei vasta kriteeriumidele, mis võimaldavad käsitada teda VKEna. Käesolevate suuniste kohaldamisel käsitatakse mitut üksust ühe

³⁶ Kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/wp/2018-2020/main/h2020-wp1820-eic_en.pdf.

³⁷ Vt joonealune märkus nr 24.

ettevõtjana, kui on täidetud üldise grupierandi määruse I lisa artikli 3 lõikes 3 loetletud mis tahes tingimus;

- 23) „füüsiline isik“ – muu kui juriidiline isik, kes ei ole ettevõtja ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses;
- 24) „uus laen“ – uus algatatud laenuinstrument, mille abil rahastatakse uusi investeeringuid või käibekapitali, välja arvatud i) olemasolevate laenude refinantseerimine või ii) muud liiki rahastamine;
- 25) „kvaasiomakapitali investeering“ – omakapitali ja võla vahepeale jääv rahastamisliik, mis on suurema riskiga kui kõrgema nõudeõiguse järguga võlad ja väiksema riskiga kui lihtaktsiakapital ning mille tulu omaniku jaoks põhineb peamiselt sihtettevõtja kasumil või kahjumil ning mis ei ole makseviivituse korral tagatud. Kvaasiomakapitali investeeringuid võib struktureerida tagatiseta ja allutatud laenudena, sealhulgas vahefinantseerimislaenudena, ning mõnel juhul omakapitaliks konverteeritava võlakohustusena või eelisaktsiakapitalina;
- 26) „asenduskapital“ – äriühingu olemasolevate aktsiate ostmine varasemalt investorilt või aktsionärit;
- 27) „riskifinantseerimisinvesteering“ – abikõlblikesse ettevõtjatesse uute investeeringute tegemiseks tehtavad omakapitaliinvesteeringud ja kvaasiomakapitali investeeringud, neile antavad laenud (sh liisingud), garantiid või nende kombinatsioon, välja arvatud täielikult erasektori investeeringud, mis on tehtud turutingimustel ja väljaspool asjaomase riigiabi meetme kohaldamisala;
- 28) „väike ja keskmise suurusega ettevõtja (VKE)“ – üldise grupierandi määruse I lisas sätestatud kriteeriumidele vastav ettevõtja;
- 29) „väike keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja“ – keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtja, kellel on kuni 499 töötajat (arvutatuna vastavalt üldise grupierandi määruse I lisa artiklitele 3, 4 ja 5) ning kelle aastakäive ei ületa 100 miljonit eurot või kelle aastabilanss ei ületa 86 miljonit eurot;
- 30) „kogurahastamine“ – maksimaalne koguinvesteering, mis tehakse abikõlblikkusse ettevõtjasse ühe või mitme riskifinantseerimisinvesteeringuna, sealhulgas mis tahes riigiabi meetme kohaselt riskifinantseerimise raames tehtud jätkuinvesteeringu kujul, välja arvatud puhtalt erasektori investeeringud, mis tehakse turutingimustel ja mida riigiabi meetme kohane riskifinantseerimiseme ei hõlma.

3. RISKIFINANTSEERIMISABI, MILLEST TULEB TEATADA

- 31. ELi toimimise lepingu artikli 108 lõike 3 kohaselt peavad liikmesriigid teatama riskifinantseerimisemeetmetest, mis i) kujutavad endast riigiabi nimetatud lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (eelkõige siis, kui meetmed ei vasta turumajanduse

tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumile³⁸ ega kuulu vähese tähtsusega abi määruste kohaldamisalasse) ja ii) ei vasta kõikidele riskifinantseerimisabi tingimustele, mis on sätestatud üldises grupierandi määruhes. Komisjon hindab nende meetmete kokkusobivust siseturuga ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tähenduses. Käesolevates suunistes keskendutakse neile riskifinantseerimismeetmetele, mis kõige tõenäolisemalt tunnistatakse kokkusobivaks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga c, kui on täidetud mitu tingimust, mida selgitatakse üksikasjalikumalt käesolevate suuniste 4. jaos. Sellised meetmed kuuluvad järgmisest kahest kategooriast ühte või mõlemasse.

32. Esimene kategooria hõlmab riskifinantseerimismeetmeid, mis on suunatud ettevõtjatele, kes ei vasta kõikidele üldises grupierandi määruhes riskifinantseerimisabiga seoses ette nähtud **abikõlblikkusnõuetele**. See kategooria hõlmab eelkõige meetmeid, mis on suunatud järgmistele ettevõtjatele:
- (a) väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad;
 - (b) innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad;
 - (c) ettevõtjad, kes saavad algse riskifinantseerimisinvesteeringu rohkem kui kümme aastat pärast nende registreerimist³⁹;
 - (d) ettevõtjad, kes vajavad riskifinantseerimisinvesteeringut kogusummas, mis ületab üldises grupierandi määruhes sätestatud ülempiiri;
 - (e) alternatiivsed kauplemisplatvormid, mis ei vasta üldise grupierandi määruhe tingimustele.
33. Teine kategooria koosneb sellistest meetmetest, mille **ülesehituse parameetrid** erinevad üldises grupierandi määruhes sätestatud parameetritest. See kategooria hõlmab eelkõige järgmisi meetmeid:
- (a) finantsinstrumendid, mille puhul erainvestori osalus on väiksem üldises grupierandi määruhes ette nähtud määradest;
 - (b) finantsinstrumendid, mille ülesehituse parameetrid ületavad üldises grupierandi määruhes sätestatud ülemmäärasid;
 - (c) muud finantsinstrumendid peale garantiide, mille puhul finantsvahendajad, investorid või fondivalitsejad valitakse nii, et esmatähtsaks peetakse kaitset võimaliku kahju eest (langusriski kaitse), mitte teenitavat tulu (kasumile suunatud stiimulid);
 - (d) fiskaalstiimulid juriidilisest isikust investoritele, sealhulgas kaasinvestoritena tegutsevatele finantsvahendajatele või nende valitsejatele.
34. Kui käesolevates suunistes ei ole sätestatud teisiti, lähtub komisjon punktides 32 ja 33 nimetatud teatamisele kuuluvate meetmete kategooriate hindamisel kõikidest

³⁸ Turumajanduse tingimustes tegutseva ettevõtja kriteeriumi kohaselt ei kujuta endast riigiabi sellised majandustehingud, mille avalik-õiguslik asutus või ettevõtja teeb tavapärastel turutingimustel ja millega ei anta tehingupartnerile eelist. Täpsemad juhised selle kohta on esitatud komisjoni teatistes riigiabi mõiste kohta ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses (vt joonealune märkus nr 30).

³⁹ Selle põhimõtte kohaldamise kohta teatavates konkreetsetes olukordades vt joonealune märkus nr 33.

üldise grupierandi määruse kohaselt riskifinantseerimisabi suhtes kohaldatavatest kokkusobivustingimustest.

4. RISKIFINANTSEERIMISABI SISETURUGA KOKKUSOBIVUSE HINDAMINE

35. Vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktile c võib komisjon pidada siseturuga kokkusobivaks riigiabi, millega soodustatakse teatavate majandustegevuste arengut liidus, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.
36. Selles jaos selgitab komisjon, kuidas ta hindab vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikele 3 teatamiskohustuse alla kuuluvate riskifinantseerimismeetmete kokkusobivust siseturuga. Selleks et hinnata, kas riskifinantseerimismeedet saab pidada siseturuga kokkusobivaks, teeb komisjon nimelt kindlaks, kas abimeede soodustab teatava majandustegevuse arengut (esimene tingimus) ega mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega (teine tingimus).
37. Selle kindlakstegemisel, kas esimene tingimus on täidetud, nimelt kas abi soodustab majandustegevuse arengut, võtab komisjon arvesse järgmisi aspekte:
- (a) *toetatud majandustegevuse kindlakstegemine* (vt punkt 4.1.1);
 - (b) *ergutav mõju*: kontrollimine, kas abi muudab asjaomaste ettevõtjate käitumist nii, et nad hakkavad tegelema lisategevusalaga, mida nad ilma abita ei teeks või teeksid piiratult või muul viisil või muus kohas (vt punkt 4.1.2).
38. Kaaludes, kas täidetud on teine tingimus, nimelt kas abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega, võtab komisjon arvesse järgmisi aspekte:
- (a) *vajadus riigi sekkumise järele*: abimeetmega peab kaasnema olukorra oluline paranemine, mida turg ise ei suuda saavutada, näiteks turutõrke kõrvaldamine või riskifinantseerimise tegemisel muu asjakohase takistuse, sealhulgas näiteks rahastamisele juurdepääsul esineva piirkondliku ebavõrdsuse kõrvaldamine (vt punkt 4.2.2);
 - (b) *abimeetme asjakohasus*: kavandatav abimeede peab olema asjakohane poliitikavahend meetme eesmärgi saavutamiseks (vt punkt 4.2.3);
 - (c) *abi proportsionaalsus (võimalikult minimaalne abi)*: abi summa ja osatähtsus peavad piirduma miinimumiga, mis on vajalik selleks, et ajendada asjaomaseid ettevõtjaid täiendavalt investeerima või täiendavat tegevust ellu viima (vt punkt 4.2.4);
 - (d) *põhjendamatu negatiivse mõju vältimine, mida riskifinantseerimisabi võib konkurentsile ja kaubandusele avaldada*: negatiivne mõju peab olema piiratud ega tohi üles kaaluda abi positiivset mõju (vt punkt 4.2.5);
 - (e) *abi läbipaistvus*: liikmesriikidel, komisjonil, ettevõtjatel ja üldsusel peab olema võimalik hõlpsasti juurde pääseda kõigile asjakohastele dokumentidele ning kogu asjakohasele teabele nende alusel antud abi kohta (vt punkt 4.2.6).
39. Teatavat liiki abikavade puhul võidakse täiendavalt kehtestada nende kogumõju järeelhindamise nõue, nagu on kirjeldatud 5. jaos. Sellisel juhul võib komisjon

kõnealuste kavade kestust piirata, andes võimaluse nende järgnevast pikendamisest uuesti teatada.

40. Kui riigiabimeede, sellega seotud tingimused (sh selle rahastamismeetod, kui rahastamismeetod on riigiabimeetme lahutamatu osa) või sellega rahastatav tegevus kujutab endast liidu õiguse asjaomase sätte rikkumist, ei saa abi kuulutada siseturuga kokkusobivaks⁴⁰. Sellised rikkumised on muu hulgas järgmised:
- (a) abi antakse tingimusel, et kasutatakse riigisiselt toodetud kaupu või riigisiselt osutatavaid teenuseid;
 - (b) abi antakse tingimusel, et finantsvahendajate, nende valitsejate või lõplike abisaajate peakontor asub asjaomase liikmesriigi territooriumil või et nad viivad oma peakontori kõnealuse liikmesriigi territooriumile üle, millega rikutakse ELi toimimise lepingu artiklit 49 asutamisvabaduse kohta⁴¹;
 - (c) tingimuste kehtestamine, millega rikutakse ELi toimimise lepingu artiklit 63 kapitali vaba liikumise kohta.

4.1. Esimene tingimus: abi soodustab majandustegevuse arengut

4.1.1. Toetatud majandustegevuse kindlakstegemine

41. Enamasti hõlmavad riskifinantseerimismeetmed ettevõtjaid paljudest majandussektoritest. Need meetmed aitavad tagada, et teataval VKEdel ja keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatel on juurdepääs sellisele rahastamise summale ja vormile, mis on vajalik nende majandustegevuse elluviimiseks või selle edasiarendamiseks. Seepärast teeb komisjon kindlaks riskifinantseerimismeetmega hõlmatud ettevõtjate liigid (VKEd, väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad või innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad) ja sektorid.

4.1.2. Ergutav mõju

42. Riskifinantseerimisabi saab pidada siseturuga kokkusobivaks üksnes juhul, kui sellel on ergutav mõju. Komisjon leiab, et ilma ergutava mõjuta abi ei soodusta asjaomase majandustegevuse arengut.
43. Ergutav mõju tekib siis, kui abi ajendab abisaajat muutma oma käitumist ja alustama tegevusi, mida ta ilma abita ei teeks või teeks turutõrgete tõttu piiratumalt. Abikõlblike ettevõtjate tasandil ilmneb ergutav mõju siis, kui abi võimaldab lõplikul abisaajal kaasata rahalised vahendid, mis muidu ei oleks sellisel kujul, sellises summas või sellisel ajal tema jaoks kättesaadavad.
44. Riskifinantseerimismeetmega tuleb stimuleerida turul tegutsevaid investoreid pakkuma rahalisi vahendeid potentsiaalselt elujõulistele ettevõtjatele praegusest suuremal määral või võtma lisariski või tegema mõlemat. Leitakse, et riskifinantseerimismeetmel on ergutav mõju siis, kui riskifinantseerimismeetmega

⁴⁰ Vt kohtuotsused, Euroopa Kohus, 19.9.2000, Saksamaa vs. komisjon, C-156/98, ECLI:EU:C:2000:467, punkt 78; 22.12.2008, Régie Networks vs. Rhone Alpes Bourgogne, C-333/07, ECLI:EU:C:2008:764, punktid 94–116; 15.4.2008, Nuova Agricast, C-390/06, ECLI:EU:C:2008:224, punktid 50 ja 51, ning 22.9.2020, Austria vs. komisjon, C-594/18 P, ECLI:EU:C:2020:742, punkt 44.

⁴¹ See ei piira nõuet, et finantsvahendajatel või nende valitsejatel peab olema asjaomases liikmesriigis vajalik investeerimis- ja haldustegevuse litsents või et lõplikud abisaajad peavad olema asutatud ja nende majandustegevus peab toimuma selle liikmesriigi territooriumil.

kaasatakse turul olemasolevatest allikatest investeringud nii, et abikõlblikele ettevõtjatele antav kogurahastamine ületab meetme eelarvet. Sellest tulenevalt peaks finantsvahendajate ja fondivalitsejate valimisel olema peamine tegur nende suutlikkus kaasata täiendavaid erasektori investeringuid.

45. Kui rahastatud võlainstrumente kasutatakse olemasolevate laenude refinantseerimiseks, siis ei leita neil olevat ergutavat mõju ja selliste instrumentide abielemente ei saa pidada käesolevate suuniste kohaselt siseturuga kokkusobivaks.
46. Ergutava mõju hindamine on tihedalt seotud riigi sekkumise vajaduse hindamisega, mida käsitletakse punktis 4.2.2. Lisaks sõltub meetme sobivus erasektori rahaliste vahendite finantsvõimenduseks lõppkokkuvõttes meetme ülesehitusest, st sellest, kuidas on meetme raames ette nähtud riskide ja tulude jagamine riiklike ja erafinantseerijate vahel, mis on tihedalt seotud ka küsimusega, kas riigiabimeetme kohase riskifinantseeringu ülesehitus on asjakohane (vt punkt 4.2.3). Seega, kui vajadus riigi sekkumise järele on nõuetekohaselt kindlaks tehtud ja meetme ülesehitus on asjakohane, siis võib eeldada, et ergutav mõju on olemas.
- 4.2. Teine tingimus: sellise ebasoovitava mõju vältimine, mis avaldub kaubandustingimustele määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega**
47. ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkt c võimaldab komisjonil tunnistada siseturuga kokkusobivaks abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kuid üksnes siis, „kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega“.
48. Siseturule avalduva negatiivse mõju hindamise käigus tuleb anda keerulisi majanduslikke ja sotsiaalseid hinnanguid. Komisjon selgitab suuniste selles jaos, kuidas ta kavatab kasutada oma kaalutusõigust abi kokkusobivuse hindamise teise tingimuse täitmise hindamisel.
49. Iga riigiabimeede moonutab juba oma olemuse tõttu konkurentsi ja mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust. Selleks et kindlaks teha, kas abi konkurentsi moonutav mõju piirdub vajaliku miinimumiga, kontrollib komisjon, kas abi on vajalik (vt punkt 4.2.2), asjakohane (vt punkt 4.2.3) ja proportsionaalne (vt punkt 4.2.4). Sellise kontrolli tegemise võimaldamiseks nõuab komisjon, et liikmesriigid esitaksid tõendid eelhinnangu vormis, nagu on kirjeldatud punktis 4.2.1.
50. Seejärel hindab komisjon kõnealuse riskifinantseerimisabi ülejäänud negatiivset mõju konkurentile ja kaubandustingimustele. Riskifinantseerimise valdkonnas antav abi võib nimelt põhjustada erainvestorite väljatõrjumist, avaldada moonutavat mõju finantsvahendajate tasandil, põhjustada konkreetse tooteturu moonutusi ja avaldada tegevuse üleviimisega seotud mõju. Komisjon hindab abi ülejäänud negatiivset mõju konkurentile ja kaubandusele ning võrdleb seda abi positiivse mõjuga (vt punkt 4.2.5). Kui positiivne mõju kaalub negatiivse mõju üles, kuulutab komisjon abi siseturuga kokkusobivaks.
51. Viimasena teeb komisjon kindlaks, kas abi vastab läbipaistvusnõuetele (vt punkt 4.2.6).

- 4.2.1. *Eelhindamise põhielemendid, mille asjaomased liikmesriigid peavad komisjonile esitama*
52. Riigiabi võib olla õigustatud üksnes juhul, kui sellega kaasneb oluline muutus, mida turg ise ei suuda saavutada, nagu turutõrke kõrvaldamine või riskifinantseerimise või investearingu tegemisel esineva muu asjakohase takistuse kõrvaldamine.
53. Riigiabi võib olla **vajalik**, et suurendada riskifinantseerimise pakkumist olukorras, kus turg üksi ei suuda tõhusat tulemust saavutada. Komisjon on seisukohal, et VKEde või keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate juurdepääsul rahastamisele ei esine üldist turutõrget, vaid ainult tõrge, mis on seotud teatavate VKEde rühmade ja teatavat liiki keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatega, sõltuvalt eelkõige asjaomase liikmesriigi konkreetsest majanduslikust olukorrast.
54. Üldises grupierandi määruses on sätestatud tingimused, mille korral eeldatakse, et riskifinantseerimismeetmed aitavad kõrvaldada turutõrkeid asjakohaste ja proportsionaalsete vahenditega, avaldades samal ajal ergutavat mõju ja vähendades konkurentsimoonutused miinimumini. Nendele tingimustele vastavatest meetmetest ei pea teatama ja need arvatakse siseturuga kokkusobivaks.
55. Riskifinantseerimismeetmetest, mis ei kuulu üldise grupierandi määrase kohaldamisalasse, tuleb teatada, et komisjon saaks muu hulgas hinnata, kas riskifinantseerimise pakkumisel esineb turutõrkeid või muid asjakohaseid takistusi. Seepärast peavad liikmesriigid tõendama, et esineb konkreetne turutõrge või muu asjakohane takistus, mis läheb kaugemale üldise grupierandi määrase aluseks olevast õiguslikust eeldusest. Lisaks peab kavandatav riskifinantseerimismeede vastama käesolevates suunistes sätestatud kokkusobivuskriteeriumidele. Selleks peaks liikmesriik esitama komisjonile põhjaliku eelhindangu või vajaduse korral mitu hinnangut.
56. Põhjalik eelhindang peab põhinema objektiivsetel ja ajakohastel tõenditel ning kättesaadavatel parimatel tavadel ja meetoditel (nt dokumentide analüüs, vestlused, veebipõhised küsitlused või asjakohased kvantitatiivsed meetodid). Võimaluse korral tuleks tõendeid sel juhul trianguleerida ja kasutada neid vastastikku tugevdaval viisil, et toetada eelhindangu esitatud järeldusi. Eelhindamine peab hõlmama vähem kui kolme aastat enne riskifinantseerimismeetmest teatamist ja eelistatavalt peaks seda tegema sõltumatu ekspert. Eelhindamisel tuleks arvesse võtta ka sarnaste vahendite rakendamisest saadud kogemusi ja liikmesriigi tehtud varasemaid eelhindamisi. Eelhindangu koostamisel võivad liikmesriigid kasutada olemasolevat tõendusmaterjali, kui see on asjakohane, et tõendada eelhindamise käigus turutõrke olemasolu. Eelhindamisel tuleks keskenduda konkreetsele riskifinantseerimise liigile (nt omakapital või allutatud võlg), mille jaoks abimeedet kavandatakse.
57. Kavandatav riskifinantseerimismeede peaks olema abi kavandatud eesmärgi saavutamiseks **asjakohane**. Seetõttu tuleb eelhindamise käigus analüüsida olemasolevaid ja võimaluse korral kavandatavaid meetmeid, mis on suunatud sama tuvastatud turutõrke või riskifinantseerimise pakkumisel esineva muu asjakohase takistuse kõrvaldamisele, võttes arvesse muude poliitikavahendite tulemuslikkust ja tõhusust. Liikmesriik peab tõendama, et tuvastatud turutõrget või muud asjakohast takistust ei ole võimalik piisavalt kõrvaldada muude poliitikavahenditega, mis ei hõlma riigiabi, või üldise grupierandi määrase kohaldamisalasse kuuluvate meetmetega.

58. Riigiabi peab olema proportsionaalne turutõrke või muu asjakohase takistusega, mille kõrvaldamiseks see on ette nähtud, et saavutada asjaomased poliitikaeesmärgid. Seepärast peaks riskifinantseerimise suurendamiseks antav abi piirduma rangelt miinimumiga, mis on vajalik eelhindamise käigus kindlaks tehtud turutõrke või muu asjakohase takistuse kõrvaldamiseks ilma abisaajatele põhjendamatuid eeliseid andmata. Selliste riskifinantseerimisinvesteeringute puhul, mis ületavad abikõlbliku ettevõtja kohta üldises grupierandi määruks kindlaksmääratud piirmäära, tuleb abimeetme proportsionaalsust eelhindangus üksikasjalikumalt tõendada, nagu on kirjeldatud punktides 63 ja 64.
59. Kui riskifinantseerimismeedet rahastatakse osaliselt Euroopa Regionaalarengu Fondist, Euroopa Sotsiaalfondist ja/või Ühtekuuluvusfondist, võib liikmesriik otsustada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 37 lõike 2 kohaselt koostatud eelhindangut (või selle osasid) uuesti kasutada. Seejärel hindab komisjon, kas esitatud tõendid vastavad käesolevate suuniste nõuetele. Kui riskifinantseerimismeedet kasutatakse osaliselt või täielikult Euroopa Innovatsiooninõukogu poolt hiljuti kvaliteedimärgise⁴² saanud ettevõtjate toetamiseks, et teha Euroopa Innovatsiooninõukogu fondiga kaasinvesteeringuid või programmiga „Accelerator“⁴³ seotud jätkuinvesteeringuid, aktsepteerib komisjon selle kvaliteedimärgise ja muude Euroopa Innovatsiooninõukogu poolt läbi viidud hoolsuskohustuse menetluse käigus saadud tõendite kasutamist eelhindangu osana.
60. Selliste riskifinantseerimismeetmete puhul, mis ei kuulu üldise grupierandi määruks kohaldamisalasse, tuleb eelhindangus kirjeldada turutõrke või muu asjaomase takistuse laadi ja tõendada selle olemasolu ulatuses, mis mõjutab ühte või mitut järgnevast:
- (a) konkreetset sihtettevõtjate kategooriad, kes ei vasta kõikidele üldise grupierandi määruks kohastele abikõlblikkuse nõuetele (vt punkti 32 alapunktid a–d);
 - (b) alternatiivsed kauplemisplatvormid, mis ei vasta üldise grupierandi määruks tingimustele (vt punkti 32 alapunkt e);
 - (c) finantsinstrumendid, mille ülesehituse parameetrid erinevad üldises grupierandi määruks kirjeldatutest (vt punkti 33 alapunktid a, b ja c);
 - (d) fiskaalstiimulid juriidilisest isikust investoritele, sealhulgas kaasinvestoritena tegutsevatele finantsvahendajatele või nende valitsejatele (vt punkti 33 alapunkt d).
61. Eelhindamise käigus tuleks kindlaks teha mõjutatud ettevõtjate liik, eelkõige nende vanus või arenguetaap, majandussektor ja geograafiline tegevuspiirkond, ning tõendada, et selliseid ettevõtjaid mõjutab konkreetne turutõrge või muu asjakohane takistus.

⁴² Kooskõlas raamprogrammi „Horisont 2020“ 2018.–2020. aasta tööprogrammiga (vt joonealune märkus nr 22) või programmi „Euroopa horisont“ käsitleva määruse artikli 1 punktiga 19 või artikli 11 lõikega 2 (vt joonealune märkus nr 76).

⁴³ Kooskõlas programmi „Euroopa horisont“ käsitleva määruse artikli 43 lõikega 6 (vt joonealune märkus nr 24).

62. Selliste riskifinantseerimismeetmete puhul, mis on seotud finantsinstrumentidega, milles erainvestorite osalus on üldises grupierandi määruses sätestatud määradest väiksem (vt punkti 33 alapunkt a), tuleks eelhindangus lisaks üksikasjalikult hinnata erasektori rahastamise taset ja struktuuri rahastamiskõlbliku ettevõtja liigi puhul asjaomases geograafilises piirkonnas ning tõendada, et tuvastatud turutõrget või muud asjakohast takistust ei ole võimalik kõrvaldada meetmetega, mis on välja töötatud vastavalt üldises grupierandi määruses sätestatud erasektori osalust käsitlevatele nõuetele.
63. Lisaks sellele tuleks üldises grupierandi määruses (vt punkti 32 alapunkt d) abikõlbliku ettevõtja kohta kehtestatud piirmäära ületavate riskifinantseerimisinvesteeringute puhul kvantifitseerida eelhindamisel ka tuvastatud turutõrkest või muust asjakohasest takistusest tulenev rahastamispuudujääk (st abikõlblike ettevõtjate hetkel rahuldamata rahastamispuudluse tase). Hindamine peab näitama, et rahastamispuudujääk abikõlblike ettevõtjate tasandil ületab üldises grupierandi määruses sätestatud ülemmäära. Selline kvantifitseerimine peaks põhinema kättesaadavatel parimatel tavadel ja meetoditel, mis võimaldavad hinnata sihtühma kuuluvate ettevõtjate rahuldamata rahastamispuudluse ulatust.
64. Rahastamispuudujäägi kvantifitseerimiseks tuleb analüüsida nii struktureid kui ka tsüklilisi (st kriisiga seotud) probleeme, mille tõttu on erasektori vahenditest rahastamise tase optimaalsest tasemest madalam. Eelkõige tuleb eelhindangus esitada pakkumise poole põhjalik analüüs, hinnates abikõlblikele ettevõtjatele kättesaadavaid rahastamisallikaid ning võttes seejuures arvesse geograafilises sihtpiirkonnas tegutsevate olemasolevate finantsvahendajate arvu, nende avalik-õiguslikku või eraõiguslikku vormi ning asjaomasele turusegmendile suunatud investeeringute mahtu. Nõudluse poole hindamisel tuleks arvesse võtta potentsiaalselt abikõlblike ettevõtjate arvu ja vajaliku rahastamise keskmisi väärtusi. See analüüs peaks põhinema andmetel, mis hõlmavad riskifinantseerimismeetmetest teatamisele eelnenud viit aastat, ja võimaluse korral tuleks tulemused trianguleerida, võrreldes alternatiivseid andmeallikaid.

4.2.2. *Vajadus riigi sekkumise järele*

65. Riigiabi peaks olema suunatud olukordadele, kus see võib kaasa tuua olulise muutuse, mida turg üksi ei suuda saavutada. Selleks et hinnata, kas riigiabi on kavandatud tulemuse saavutamiseks tõhus, tuleb kõigepealt kindlaks teha lahendamist vajav probleem. Liikmesriigid peaksid selgitama, kuidas on abimeetme abil võimalik tõhusalt vähendada tuvastatud takistust ja eelkõige mis tahes turutõrget, mis takistab turupoolset piisavat riskifinantseerimist.
66. Riskifinantseerimisemeede võib olla põhjendatud üksnes juhul, kui see on suunatud konkreetsele turutõrkele või muule asjakohasele takistusele, mida on eelhindangus kirjeldatud. Komisjon leiab, et sellised turutõrked või takistused võivad esineda eelkõige, kuid mitte ainult, nende tegevust alustavate VKEde puhul, kes hoolimata oma kasvuväljavaadetest ei suuda investoritele oma krediitvõimelisust või äriplaanide usaldusväärsust tõendada. Sellise turutõrke või takistuse ulatus võib erineda nii mõjutatud äriühingute kui ka nende kapitalinõuete poolest, sõltuvalt sektorist, kus nad tegutsevad. Need turutõrked ja takistused võivad eriti mõjutada uuendusliku keskkonnahoidliku või digitehnoloogia sektorit. Teabe asümmeetria tõttu võib turul olla raske hinnata selliste VKEde riski/tuluprofiili ja nende

suutlikkust teenida riskiga korrigeeritud tulu. Raskustega, mida need VKEd kogevad teabe jagamisel oma projektide kvaliteedi kohta, nende tajutava riskantsusega ja nõrga krediitdivõimelisusega kaasnevad suured tehingu- ja esinduskulud ning need võivad suurendada investori soovimatust riske võtta. Väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad ja innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad võivad seista silmitsi sarnaste raskustega ja neid võib seetõttu mõjutada sama turutõrge või takistus.

67. Seepärast tuleb riskifinantseerimismeede välja töötada nii, et see kõrvaldaks eelhindamisel kindlaks tehtud konkreetse turutõrke või muu asjakohase takistuse, eelkõige seoses abikõlblike ettevõtjatega asjaomases sihtarenguetapis, geograafilises piirkonnas ja vajaduse korral majandussektoris.
68. Tagamaks, et meetme rakendamisse kaasatud finantsvahendajad tegelevad kindlakstehtud turutõrgetega, tuleb hoolsuskohustuse alusel kindlustada, et ärilises mõttes usaldusväärne investeerimisstrateegia oleks suunatud seatud poliitikaeesmärgi saavutamisele ja järgiks kindlaksmääratud abikõlblikkusnõudeid ja rahastamispiiranguid. Eelkõige peavad liikmesriigid välja valima sellised finantsvahendajad, kes suudavad tõendada, et nende kavandatud investeerimisstrateegia on ärilises mõttes usaldusväärne ja hõlmab asjakohaseid riskide hajutamise põhimõtteid, mille eesmärk on saavutada majanduslik elujõulisus ning tõhus maht nii investeringu suuruse kui ka territoriaalse ulatuse mõttes.

4.2.2.1. Meetmed, mis on suunatud üldise grupierandi määruse kohaldamisalasse mittekuuluvate ettevõtjate kategooriatele

69. Üldise grupierandi määruse kohaldamisala piirduv VKEdega. Teatavad ettevõtjad, kelle töötajate arv või finantskünnised või mõlemad ületavad VKEde määratluses esitatud piirmäärasid, võivad siiski seista silmitsi samasuguste rahastamispiirangutega.

(a) Väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad

70. Abikõlblike ettevõtjate ringi laiendamine riskifinantseerimismeetme kohaldamisel nii, et sellesse kuuluksid lisaks VKEdele väikesed keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad, võib olla põhjendatud, kui see stimuleerib erainvestoreid investeerima mitmekesisemasse portfelli ning pakkuma paremaid sisenemis- ja väljumisvõimalusi. Väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate kaasamine portfelli vähendab tõenäoliselt portfelli riskantsust ja sellest tulenevalt suurendab investeringutelt saadavat tulu. Sellepärast võib see olla eriti tõhus viis institutsionaalsete investorite ligimeelitamiseks varajases arenguetapis olevate riskantsemate ettevõtete puhul.
71. Eeltoodut silmas pidades ja tingimusel, et eelhindang sisaldab selle kohta asjakohaseid majanduslikke tõendeid, võib väikeste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate toetamine olla põhjendatud. Komisjon võtab oma hinnangus arvesse sihtettevõtjate tööjõu- ja kapitalimahukust ning samuti muid kriteeriume, mis kajastavad väikeseid keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjaid mõjutavaid konkreetseid rahastamispiiranguid (nt piisav tagatis suure laenu saamiseks).

(b) Innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad

72. Teatavatel juhtudel võivad ka keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad seista silmitsi rahastamispiirangutega, mis on võrreldavad VKEsid mõjutavate piirangutega. Nii võib juhtuda näiteks selliste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate puhul, kes tootmisrajatistesse tehtavate alginvesteeringutega samal ajal tegelevad teadus- ja arendustegevuse ja innovatsiooniga (sh turustamisprojektidega) ning kelle varasemat tegevust käsitlevad andmed ei võimalda potentsiaalsetel investoritel teha asjakohaseid järeldusi sellise tegevuse tulemusega seotud tulevaste turuväljavaadete kohta. Sellistel juhtudel võivad innovaatilised keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjad vajada riigiabi hõlmavat riskifinantseerimist, et viia nende tootmisvõimsus sellisele jätkusuutlikule tasemele, et nad suudavad ise erasektori rahastamist ligi meelitada. Lisaks sellele kehtib punkti 4.2.2.1 alapunktis a tehtud tähelepanek ka innovaatiliste keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate suhtes: nende kaasamine finantsvahendaja investeerimisportfelli võib olla tõhus viis, kuidas finantsvahendaja saab pakkuda mitmekesisemaid investeerimisvõimalusi, mis pakuvad huvi laiemale potentsiaalsete investorite ringile.

(c) Esialgse riskifinantseerimisinvesteeringu saanud ettevõtjad, kes on tegutsenud mis tahes turul pärast registreerimist rohkem kui kümme aastat

73. Teatavat liiki ettevõtjaid võib siiski käsitada veel laienemis- või varajases arengujärgus olevate ettevõtjatena, kui nad ei ole isegi oma märkimisväärselt pikaajalisest olemasolust hoolimata piisavalt tõendanud oma potentsiaali teenida tulu ja/või nende varasema tegevuse kohta ei ole piisavalt kindlaid tõendeid ja neil ei ole tagatisi. See võib juhtuda eelkõige suure riskiga sektorites, näiteks biotehnoloogia-, kultuuri- ja loomesektoris, ning võimalik, et üldisemalt ka innovaatiliste VKEde, sealhulgas keskkonnahoidlikule või digitehnoloogiale keskendunud või sotsiaalse innovatsiooniga tegelevate VKEde puhul⁴⁴. Peale selle võivad ettevõtjad, kellel on piisavalt sisemist omakapitali oma esialgse tegevuse rahastamiseks, vajada ettevõttevälist rahastamist alles hilisemas etapis, näiteks selleks, et suurendada oma tootmisvõimsust väikesemahulisest äritegevusest suuremamahuliseks äritegevuseks. See võib nõuda suuremat investeeringut, kui nad suudavad enda vahenditest katta.

74. Sellepärast võib osutuda võimalikuks lubada võtta meetmeid, mille kohaselt alginvesteering tehakse hiljem kui kümme aastat pärast sihtettevõtja registreerimist⁴⁵. Sellisel juhul võib komisjon nõuda, et meetme puhul oleksid selgelt kindlaks määratud abikõlblike ettevõtjate kategooriad, pidades silmas eelhinnaangus esitatud tõendeid selliseid ettevõtjaid mõjutava konkreetse turutõrke olemasolu kohta.

(d) Ettevõtjad, kes vajavad riskifinantseerimisinvesteeringut kogusummas, mis ületab üldises grupierandi määruuses sätestatud ülemmäära

75. Üldise grupierandi määruusega on ette nähtud riskifinantseerimise maksimaalne kogusumma abikõlbliku ettevõtja kohta ning see hõlmab ka jätkuinvesteeringuid. Kuid teatavates tööstusharudes, kus eelnevate teadusuuringute või investeeringutega

⁴⁴ VKEde innovaatalisust hinnatakse üldises grupierandi määruuses esitatud määratluse alusel.

⁴⁵ Vastavalt joonealuses märkuses nr 41 osutatud tingimustele.

kaasnevad kulud on suhteliselt suured (nt bioteaduste või keskkonnahoidliku tehnoloogia või taastuvenergiasektoris), ei pruugi see summa olla piisav kõigi vajalike investeeringute tagamiseks ja ettevõtja jätkusuutliku kasvu toetamiseks. Seetõttu võib teatavatel tingimustel olla põhjendatud, et abikõlblikesse ettevõtjatesse lubatakse teha suuremaid koguinvesteeringuid.

76. Sellest tulenevalt võib riskifinantseerimismeetmetega anda maksimaalsest kogusummast suuremat toetust, tingimusel et ettenähtud toetussumma kajastab sihtsektorite ja/või -territooriumide eelhindamise käigus kindlaks tehtud ja kvantifitseeritud rahastamispuudujäägi suurust ja laadi. Sellisel juhul võtab komisjon arvesse sihtsektorite kapitalimahukust ja/või teatavatesse geograafilistesse piirkondadesse tehtavate investeeringutega kaasnevaid suuremaid kulusid.

(e) Alternatiivsed kauplemisplatvormid, mis ei vasta üldises grupierandi määruuses sätestatud tingimustele

77. Komisjon tunnustab, et alternatiivsed kauplemisplatvormid on VKEde rahastamise turu oluline osa, sest nad meelitavad VKEdele uut kapitali ja ka hõlbustavad varasemate investorite väljumist⁴⁶. Üldises grupierandi määruuses tunnustatakse nende tähtsust, hõlbustades nende tegevust kas rahaliste fiskaalstiimulite kaudu, mis on mõeldud nendel platvormidel noteeritud ettevõtjatesse investeerivatele füüsilistele isikutele, või võimaldades starditoetuse andmist platvormihaldurile, tingimusel et asjaomane kauplemisplatvormi haldur kvalifitseerub väikeettevõtjana ja toetuse summa ei ületa konkreetseid künniseid.
78. Kuid alternatiivsete kauplemisplatvormide haldurid ei pruugi asutamise ajal tingimata olla väikeettevõtjad. Samuti ei pruugi üldise grupierandi määruuse kohaselt lubatava starditoetuse maksimaalne summa olla piisav, et toetada platvormi asutamist. Peale selle võib olla vaja pakkuda fiskaalstiimuleid juriidilisest isikust investoritele, et meelitada ligi piisavalt rahalisi vahendeid uute platvormide asutamiseks ja kasutuselevõtmiseks. Lisaks sellele ei pruugi platvorm noteerida ainult VKEsid, vaid ka ettevõtjaid, kelle puhul on VKEde määratluse kohased künnised ületatud.
79. Seetõttu võib teatavatel tingimustel olla põhjendatud, et lubatakse anda fiskaalstiimuleid juriidilisest isikust investoritele eesmärgiga toetada kauplemisplatvormide haldureid, kes ei ole väikeettevõtjad, teha alternatiivsete kauplemisplatvormide loomisesse investeeringuid, mis on suuremad üldises grupierandi määruuses starditoetusele ette nähtud piirmääradest, või anda abi sellistele alternatiivsetele kauplemisplatvormidele, mille puhul on enamiku kaubeldavaid finantsinstrumente emiteerinud VKEd. Sellisel juhul peab eelhindamine näitama

⁴⁶ Komisjon tunnustab, et idufirmadele mõeldud rahastamise ligimeelitamisel suureneb ühisrahastamisplatvormide tähtsus. Seega, kui turutõrke olemasolu on kindlaks tehtud ning ühisrahastamisplatvormil on eraldiseisvast juriidilisest isikust haldur, võib komisjon analoogia põhjal kohaldada alternatiivsete kauplemisplatvormide suhtes kohaldatavaid eeskirju. See kehtib samamoodi ka fiskaalstiimulite suhtes, mille abil soodustatakse investeerimist selliste ühisrahastamisplatvormide kaudu. 10. novembril 2020 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. oktoobri 2020. aasta määrus (EL) 2020/1503, mis käsitleb ettevõtjatele Euroopa ühisrahastusteenuse osutajaid ning millega muudetakse määrust (EL) 2017/1129 ja direktiivi (EL) 2019/1937 (ELT L 347, 20.10.2020, lk 1), ning eeldatakse, et see suurendab selle uuendusliku rahastamisvormi kättesaadavust.

konkreetses turutõrke või muu asjakohase takistuse olemasolu, mis mõjutab selliseid platvorme asjaomasel geograafilisel turul.

4.2.2.2. Meetmed, mille ülesehituse parameetrid ei ole kooskõlas üldise grupierandi määrusega

(a) Finantsinstrumendid, mille puhul on erainvestori osalus väiksem üldises grupierandi määrukses ette nähtud määradest

80. Konkreetsetes piirkondades või liikmesriikides ettevõtjaid mõjutavad turutõrked või muud asjakohased takistused võivad olla tuntavamad VKEde rahastamise turu suhtelise mahajäämuse tõttu neis piirkondades võrreldes muude piirkondadega samas liikmesriigis või teistes liikmesriikides. Nii võib see olla eelkõige liikmesriikides, kus puuduvad tunnustatud ametlikud riskikapitali pakuvad investorid või äriinglid. Selliste meetmete puhul, mille eesmärk on need struktuursed takistused kõrvaldada, võib komisjon nõustuda üldises grupierandi määrukses ette nähtud määradest väiksema erainvestorite osalusega, kui on täidetud eespool punktis 24 sätestatud tingimus.

81. Samuti võib komisjon aktsepteerida riskifinantseerimismeetmeid, millega võimaldatakse erainvestorite osalemist üldises grupierandi määrukses sätestatud väiksemas mahus, kui liikmesriik on tõendanud, et esineb suurem turutõrge või muu asjakohane takistus, ning eelkõige juhul, kui need meetmed on suunatud spetsiaalselt VKEdele enne nende esimest ärilist müüki või idee teostatavuse tõendamise etapis, tingimusel et osalevad erainvestorid kannavad tegelikult märkimisväärse osa investeringuga kaasnevatest riskidest.

(b) Finantsinstrumendid, mille ülesehituse parameetrid ületavad üldises grupierandi määrukses sätestatud künniseid

82. Üldist grupierandi määrust võib kohaldada meetmete puhul, mille kohaselt on võrdse kohtlemise põhimõtet mittejärgiv kahjumi jagamine riiklike ja erainvestorite vahel korraldatud nii, et piirata riiklike investorite esimese järjekoha kahju. Samamoodi piiratakse garantiide puhul grupierandiga garantiimäära ja riikliku investori kantavat kogukahju.

83. Teatavatel juhtudel võib aga riiklik rahastamine riskantsemaid finantseerimispositsioone võttes võimaldada erainvestoritel või erasektori laenuandjatel pakkuda täiendavat rahastamist. Hinnates meetmeid, mille ülesehituse finantsparameetrid ületavad üldises grupierandi määrukses sätestatud ülemmäärasid, võtab komisjon arvesse mitut tegurit, mis on esitatud käesolevate suuniste punktis 4.2.3.2.

(c) Muud finantsinstrumendid peale garantiide, mille puhul valitakse investoreid, finantsvahendajaid ja nende valitsejaid, eelistades langusriski kaitset asümmeetrilisele kasumi jagamisele

84. Üldise grupierandi määrukse kohaselt peab finantsvahendajate, samuti investorite või fondivalitsejate valik toimuma avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva protsessi alusel, milles nähakse ette sõnaselged poliitikaeesmärgid, mida meetmega saavutada soovitakse, ning selliste eesmärkide saavutamiseks välja töötatud finantsparameetrite

liik. See tähendab, et finantsvahendajad või nende valitsejad tuleb valida menetluse teel, mis on kooskõlas direktiiviga 2014/24/EL. Kui kõnealune direktiiv ei ole kohaldatav, tuleb valikumenetlusega tagada suurim võimalik valik kvalifitseeritud finantsvahendajaid või fondivalitsejaid. Eelkõige peab selline menetlus võimaldama asjaomasel liikmesriigil võrrelda finantsvahendajate või fondivalitsejate ja võimalike erainvestorite vahel läbiräägitavaid tingimusi, tagamaks, et riskifinantseerimismeetmega meelitatakse erainvestoreid ligi võimalikult väikese riigiabiga või et kõrvalekaldumine võrdse kohtlemise põhimõtte kohastest tingimustest oleks minimaalne, lähtudes realistlikust investeerimisstrateegiast.

85. Vastavalt üldisele grupierandi määrusele peavad valitsejate valimise puhul kohaldatavad kriteeriumid hõlmama nõuet, mille kohaselt eelistatakse muude instrumentide puhul peale garantiide langusriski kaitsele kasumijagamist, et piirata valitseja kallutatust ülemäärase riskivõtmise suunas, kui ta valib ettevõtjaid, kellesse investeerida. Sellega soovitakse tagada, et olenemata sellest, milline finantsinstrumendi vorm meetmega valitakse, tuleb erainvestorite või erasektori laenuandjate mis tahes sooduskohtlemise hindamise puhul võtta arvesse avalikke huvisid, mis seisnevad kaasatud riikliku kapitali taaskasutamises ja meetme pikaajalises finantsilises jätkusuutlikkuses.
86. Teatavatel juhtudel võib siiski olla vajalik eelistada langusriski kaitset, nimelt juhul, kui meede on suunatud teatavatele sektoritele, kus VKEde makseviivituse määr on kõrge. Nii võib olla meetmete puhul, mis on suunatud VKEdele enne nende esimest ärilist müüki või idee teostatavuse tõendamise etapis, oluliste tehnoloogiliste tõketega silmitsi seisvatele sektoritele või sellistele sektoritele, kus ettevõtjad sõltuvad suurel määral ühest projektist, mis vajab suuri eelnevaid investeeringuid ja millega kaasneb suur risk (nt kultuuri- ja loomesektorid). Langusriski kaitsemehhanismide eelistamine võib olla põhjendatud ka meetmete puhul, mida rakendatakse fondifondide kaudu ja mille eesmärk on meelitada ligi erainvestoreid sellel tasandil.
- (d) Fiskaalstiimulid juriidilisest isikust investoritele, sealhulgas kaasinvestoritena tegutsevatele finantsvahendajatele või nende valitsejatele
87. Kuigi üldise grupierandi määrusega on hõlmatud fiskaalstiimulid, mida võimaldatakse sõltumatutele erainvestoritele, kes on füüsilised isikud ja pakuvad abikõlblikele VKEdele riskifinantseerimist otse või kaudselt, võivad liikmesriigid pidada asjakohaseks kehtestada meetmed, millega nähakse ette samalaadsed stiimulid juriidilisest isikust investoritele. Erinevus seisneb asjaolus, et juriidilisest isikust investorid on ettevõtjad ELi toimimise lepingu artikli 107 tähenduses. Sellepärast peab meetme suhtes kohaldama teatavaid piiranguid eesmärgiga tagada, et juriidilisest isikust investorite tasandil püsiks abi proportsionaalne ja et sellel oleks tegelik ergutav mõju.
88. Finantsvahendajad ja nende valitsejad võivad fiskaalstiimulist kasu saada ainult sel määral, mil nad tegutsevad kaasinvestorite või kaaslaenuandjatena. Fiskaalstiimuleid ei tohi võimaldada seoses teenustega, mida finantsvahendaja või selle valitsejad osutavad meetme rakendamiseks.

4.2.3. Abimeetme asjakohasus

89. Kavandatud abimeede peab olema asjakohane poliitikavahend abi kavandatud eesmärgi saavutamiseks, mis tähendab, et ei tohi olla sobivamat ja vähem moonutatavat poliitika- või abivahendit, millega saaks saavutada sama tulemuse.

4.2.3.1. Asjakohasus võrreldes muude poliitika- ja abivahenditega

90. Selleks et kõrvaldada kindlakstehtud turutõrge või muu asjakohane takistus ja aidata saavutada meetmega taotletavad poliitikaeesmärgid, peab kavandatud riskifinantseerimismeede olema asjakohane vahend, olles samas vahend, mis moonutab konkurentsi kõige vähem. Riskifinantseerimismeetme konkreetse vormi valik peab olema liikmesriigi poolt eelhindamise raames esitatud tõenditega nõuetekohaselt põhjendatud.
91. Esimese sammuna kaalub komisjon, kas ja mil määral võib riskifinantseerimismeedet pidada asjakohaseks vahendiks võrreldes muude poliitikavahenditega, mille eesmärk on soodustada riskifinantseerimise pakkumist abikõlblikele ettevõtjatele. Riigiabi ei ole ainus liikmesriikide käsutuses olev poliitikavahend, millega hõlbustada riskifinantseerimise pakkumist abikõlblikele ettevõtjatele. Liikmesriigid võivad kasutada muid täiendavaid poliitikavahendeid nii pakkumise kui ka nõudluse poolel, näiteks regulatiivseid meetmeid finantsturgude toimimise hõlbustamiseks, ärikeskkonna parandamise meetmeid, nõustamisteenuseid investeerimisvalmiduseks või riiklikke investeringuid kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega.
92. Teise sammuna kaalub komisjon, kas kavandatud meede on asjakohasem kui sama turutõrget või muud asjakohast takistust käsitlevad alternatiivsed riigiabiinstrumendid. Sellega seoses eeldatakse üldiselt, et finantsinstrumendid moonutavad konkurentsi vähem kui otsetoetused ning seetõttu on need instrumendid asjakohasemad. Kuid riigiabi võib riskifinantseerimise pakkumise hõlbustamiseks anda eri kujul, näiteks valikuliste fiskaalinstrumentidena või soodustingimustel võimaldatavate finantsinstrumentidena, sealhulgas mitmesuguste omakapitali-, laenu- või garantiinstrumentidena, millel on erinevad riski-tulu omadused, samuti mitmesuguste pakkumisviiside ja rahastamisstruktuuride kaudu, mille asjakohasus sõltub sihtettevõtjate ja rahastamispuudujäägi laadist. Sellepärast hindab komisjon, kas meetme ülesehitusega nähakse ette tõhus rahastamisstruktuur, võttes arvesse fondi investeerimisstrateegiat, et tagada jätkusuutlik toimimine.
93. Sellega seoses peab komisjon positiivseks meetmeid, mis hõlmavad piisavalt suuri fonde portfelli suuruse, geograafilise katvuse (eelkõige kui fondid tegutsevad mitmes liikmesriigis) ja mitmekesistamise mõttes, kuna sellised fondid võivad olla tõhusamad ja seega ka erainvestorite jaoks atraktiivsemad võrreldes väiksemate fondidega. Neile tingimustele võivad vastata teatavad fondifondide struktuurid, kui saavutatav oluline tõhususe suurenemine tasakaalustab erinevatest vahendustasemetest tulenevad koguhalduskulud.

4.2.3.2. Finantsinstrumentide asjakohasuse kindlaksmääramisel kohaldatavad tingimused

94. Nende finantsinstrumentide asjakohasuse kindlaksmääramiseks, mille ülesehituse parameetrid ei kuulu üldise grupierandi määramise kohaldamisalasse, kaalub komisjon käesolevate suuniste punktides 95–119 sätestatud tingimusi.

95. Esiteks tuleb meetmega kaasata turuosalistelt täiendavat rahastamist. Üldises grupierandi määruises sätestatust väiksemad erasektori investeeringu miinimummäärad võivad olla põhjendatud ainult juhul, kui eelhindangu kohaselt on tegemist tuntavama turutõrkega või muu eelhindamise käigus kindlaks tehtud asjakohase takistusega (vt punkt 4.2.1). Sellega seoses tuleks eelhindangus lisaks hinnata üksikasjalikult erasektori vahendite pakkumise ulatust ja struktuuri abikõlbliku ettevõtja liigi puhul asjaomases geograafilises piirkonnas (vt punkt 62). Lisaks tuleb näidata, et meetmega võimendatakse täiendavaid erasektori rahalisi vahendeid, mida ei oleks vastasel juhul pakutud või mida oleks pakutud erineval kujul, muus summas või teistsugustel tingimustel.
96. Riskifinantseerimismeetmete puhul, mis on suunatud konkreetselt neile VKEdele, kes ei ole tegutsenud ühelgi turul, võib komisjon nõustuda olukorraga, kus erasektori osaluse määr on nõutavatest määradest madalam. Teise võimalusena võib komisjon selliste investeerimissihtide puhul nõustuda olukorraga, kus erasektori osalus ei ole sõltumatut laadi, st et erasektori vahenditest rahastamist pakub näiteks abisaava ettevõtja omanik. Nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel võib komisjon nõustuda erasektori osalusega, mille määr on üldises grupierandi määruises sätestatust madalam, ka abikõlblike ettevõtjate puhul, kes on turul tegutsenud vähem kui kümme aastat pärast registreerimist, võttes arvesse eelhindangus esitatud majanduslikke tõendeid asjaomase turutõrke või muu asjakohase takistuse kohta.
97. Riskifinantseerimisemeede, mis on suunatud abikõlblikele ettevõtjatele, kes on tegutsenud mis tahes turul rohkem kui kümme aastat pärast nende registreerimist,⁴⁷ peab esimese riskifinantseerimisinvesteeringu tegemise ajal hõlmama asjakohaseid ajalisi piiranguid või muid sihtetevõtjate arenguetapiga seotud objektiivseid kvalitatiivseid kriteeriume. Selliste investeerimissihtide puhul nõuab komisjon tavaliselt, et erasektori osaluse määr oleks vähemalt 60 %.
98. Teiseks võtab komisjon kavandatud erasektori osaluse määra kõrval arvesse ka riskide ja tulude jagamist riiklike ja erainvestorite vahel. Sellega seoses peab komisjon positiivseks meetmeid, millega kahju jagatakse investorite vahel võrdse kohtlemise põhimõtte alusel ja erainvestorid saavad üksnes kasumile suunatud stiimuleid. Lähtutakse põhimõttest, et mida rohkem sarnaneb riskide ja tulude jagamine tegelikele äritavadele, seda tõenäolisem on, et komisjon nõustub erasektori madalama osaluse määraga.
99. Kolmandaks kaalub komisjon, millisel rahastamisstruktuuri tasandil soovitakse meetmega erasektori investeeringut võimendada. Fondifondide tasandil võib suutlikkus erasektori vahenditest rahastamist ligi meelitada sõltuda langusriski kaitse mehhanismide laialdasemast kasutamisest. Samas võib liigne toetumine sellistele mehhanismidele moonutada abikõlblike ettevõtjate valimist ja tulemused ei pruugi olla tõhusad, kui erainvestorid sekkuvad ettevõtetesse tehtavate investeeringute tasandil ja tehingupõhiselt.
100. Hinnates meetme konkreetse ülesehituse asjakohasust, võib komisjon võtta arvesse valitud erainvestorite kantava jääkriski osatähtsust võrreldes riikliku investori kantava oodatava ja ootamatu kahjuga ning samuti oodatava tulu tasakaalu riikliku ja

⁴⁷

Vastavalt joonealuses märkuses nr 33 sätestatud tingimustele.

erainvestori vahel. Seega võib teistsugune riski- ja tuluprofiil olla aktsepteeritav, kui see suurendab erainvesteeringut maksimumini, kahjustamata samas investeerimisotsuste tõelist kasumile orienteeritud laadi.

101. Neljandaks tuleb stiimulite konkreetne laad kindlaks määrata finantsvahendajate ja samuti fondivalitsejate või investorite avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva valikuprotsessi käigus. Ühtlasi tuleks nõuda, et fondifondide valitsejad võtaksid oma investeerimisvolituse osana õigusliku kohustuse määrata abikõlblike finantsvahendajate, fondivalitsejate või investorite valimise võistleva protsessi raames kindlaks eelistingimused, mida võidakse kohaldada allfondide tasandil.
102. Meetme ülesehituse aluseks olevate konkreetsete finantstingimuste vajalikkuse tõendamiseks võidakse liikmesriikidelt nõuda tõendite esitamist selle kohta, et erainvestorite valimise protsessis taotlesid kõik protsessi osalised üldise grupierandi määrusega reguleerimata tingimuste kohaldamist, või selle kohta, et konkurss ebaõnnestus.
103. Viiesandaks võib finantsvahendaja või fondivalitseja kaasinvesteerida koos liikmesriigiga, tingimusel et ta väldib seda tehes mis tahes võimalikku huvide konflikti. Finantsvahendaja peab investeerima vähemalt 10 % ulatuses esimese järjekoha kahju osasse. Selline kaasinvesteering võib aidata tagada, et investeerimisotsused on asjakohaste poliitikaeesmärkidega kooskõlas. Üks valikukriteerium võib olla valitseja suutlikkus investeerida enda vahenditest.
104. Kuuendaks tuleb võlainstrumente kasutavate riskifinantseerimismeetmetega näha ette mehhanism, millega tagatakse, et finantsvahendaja kannab kõik riigilt saadud eelised üle lõplikule abisaajale, näiteks madalamate intressimäärade ja leevendatud tagatisnõuete kujul või nende kahe kombineerimise kaudu. Finantsvahendaja võib eelise üle kanda ka sellistesse ettevõtjatesse investeerides, kes finantsvahendaja sisemiste hindamiskriteeriumide kohaselt on küll potentsiaalselt elujõulised, kuid kes kuuluksid riskiklassi, kuhu vahendaja riskifinantseerimismeetme puudumise korral ei investeeriks. Eelise edasikandmise mehhanism peab hõlmama asjakohaseid järelevalvemeetmeid, samuti tagasinõudemehhanismi⁴⁸ või samaväärset lepingulist mehhanismi.
105. Tagamaks, et riskifinantseerimismeetmes osalevad finantsvahendajad saavutavad asjakohased eesmärgid, peab finantsvahendaja investeerimisstrateegia olema kooskõlas meetme eesmärkidega. Valikuprotsessi käigus peavad finantsvahendajad näitama, kuidas nende kavandatud investeerimisstrateegia võib aidata eesmarke ja sihte saavutada. Lisaks sellele peab liikmesriik tagama, et vahendajate investeerimisstrateegia on alati kooskõlas kokkulepitud eesmärkidega, kasutades selleks näiteks asjakohaseid järelevalve- ja aruandlusmehhanisme ning riiklike investorite esindajate osalemist finantsvahendaja esindusorganites, näiteks järelevalvenõukogus või nõuandekogus. Asjakohase juhtimisstruktuuriga tuleb tagada, et investeerimisstrateegia oluliseks muutmiseks on vaja liikmesriigi eelnevat nõusolekut. Kahtluse vältimiseks ei tohi liikmesriik otseselt osaleda konkreetsete investeerimisotsuste ja investeeringust väljumise otsuste tegemisel.

⁴⁸

Tagasinõudemehhanism või samaväärne lepinguline mehhanism on kokkulepe, mille kohaselt peab vahendaja tagastama riigilt saadud eelise, mida ta ei ole nõuetekohaselt edasi andnud lõplikule abisaajale.

106. Liikmesriigid võivad riskifinantseerimismeetme osana kasutada erinevaid finantsinstrumente, näiteks omakapitali- ja kvaasiomakapitali investeeringuid, laenuinstrumente või võrdse kohtlemise põhimõttest mittelähtuvaid garantiisid. Punktides 107–119 on esitatud elemendid, mida komisjon võtab selliste konkreetsete finantsinstrumentide hindamisel arvesse.

(a) Omakapitaliinvesteeringud

107. Omakapitaliinvesteeringu instrumendid võivad esineda ettevõttesse tehtavate omakapitaliinvesteeringute või kvaasiomakapitali investeeringute kujul, millega investor ostab (osa) asjaomase ettevõtja omandiõigusest.

108. Omakapitaliinstrumentidel võib olla erinevaid asümmeetrilisi tunnusoone, mille alusel koheldakse investoreid erinevalt, sest mõned võivad osaleda riskide ja tulude jagamises suuremal määral kui teised. Selleks et maandada erainvestorite riske, võib meetmega pakkuda kasumile suunatud kaitset (riiklik investor loobub osast tulust) või osalist kaitset kahjumi eest (piirates erainvestori kahjumit) või kasutada nende kahe kombinatsiooni.

109. Komisjoni arvates aitavad kasumile suunatud stiimulid riiklike ja erainvestorite huve paremini tasakaalus hoida. Seevastu langusriski kaitse korral, mille puhul riiklikku investorit võib ohustada kehvale tulemuste risk, ei pruugi huvid olla tasakaalus ning sellega võib kaasneda sobimatute finantsvahendajate või investorite valimine.

110. Komisjon leiab, et tululaega,⁴⁹ ostuoptsiooniga⁵⁰ ja asümmeetrilise tulujagamisega omakapitaliinstrumentid⁵¹ kujutavad endast head stiimulit eelkõige olukordades, mida iseloomustab leebem turutõrge.

111. Omakapitaliinstrumentid, mille puhul ei järgita kahjumi jagamisel võrdse kohtlemise põhimõtet ja mis ületavad üldises grupierandi määruuses sätestatud piirmäärasid, võivad olla õigustatud vaid meetmete puhul, mis käsitlevad eelhinnangus kindlaks määratud raskeid turutõrkeid või muid asjakohaseid takistusi, näiteks meetmete puhul, mis on suunatud peamiselt VKEdele enne nende esimest ärilist müüki või idee teostatavuse tõendamise etapis. Selleks et vältida ülemäära kaitset langusriski eest, peab riikliku investorit esimese järjekoha kahju positsioon olema piiratud.

(b) Rahastatud võlainstrumentid: laenud

112. Riskifinantseerimismeede võib hõlmata laenude andmist kas finantsvahendajate või lõplike abisaajate tasandil.

113. Rahastatud võlainstrumentid võivad esineda eri kujul, sealhulgas allutatud laenudena ja portfelli riskijagamislaenudena. Allutatud laene võib anda finantsvahendajatele nende kapitalstruktuuri tugevdamiseks, et pakkuda abikõlblikele ettevõtjatele täiendavat rahastamist. Portfelli riskijagamislaenud on mõeldud laenu andmiseks

⁴⁹ Riikliku investorit tululagi teataval eelnevalt kindlaks määratud tasemel: kui eelnevalt kindlaks määratud tulumäär ületatakse, jagatakse seda määra ületav tulu ainult erainvestorite vahel.

⁵⁰ Riigi valduses olevate aktsiate ostuoptsioon: erainvestoritele antakse õigus kasutada ostuoptsiooni, et osta välja riigi investeeringuosa eelnevalt kindlaks määratud täitmishinnaga.

⁵¹ Asümmeetriline tulujagamine: raha saadakse võrdsetel tingimustel nii riiklikelt kui ka erainvestoritelt, kuid tulu jagatakse selle tekkimisel asümmeetriliselt. Erainvestorid saavad jaotatavast tulust suurema osa kui see, mille nad peaksid saama proportsionaalselt oma vastava osalusega, ning seda eelnevalt kindlaks määratud tasemeni.

sellistele finantsvahendajatele, kes kohustuvad kaasrahastama abikõlblikele ettevõtjatele antavate uute laenude või liisingute portfelli teatava kaasrahastamismäärani koos portfelli krediidiriski laenu- või liisingupõhise jagamisega. Mõlemad juhul tegutseb finantsvahendaja abikõlblikesse ettevõtjatesse investeerimisel kaasinvestorina, kuid talle saab osaks eeliskohtlemine võrreldes riikliku investori või laenuandjaga, sest instrumendiga vähendatakse tema riskipositsiooni seoses aluseks olevast laenuportfelist tuleneva krediidiriskiga.

114. Üldiselt võib öelda, et kui instrumendi riskimaandamise omadused lubavad riiklikul investoril või laenuandjal asjaomase laenuportfelli puhul võtta esimese järjekoha kahju positsioon, mis ületab üldises grupierandi määruuses sätestatud ülempiiri, võib meetme võtmine olla õigustatud üksnes väga suure turutõrke või muu asjakohase takistuse korral, mis tuleb eelhinnangus selgelt kindlaks teha. Komisjon suhtub soosivalt meetmetesse, millega nähakse ette riikliku investori esimese järjekoha kahju sõnaselge ülempiir, eelkõige juhul, kui selline ülempiir ei ole suurem kui 35 %.
115. Portfelli riskijagamise laenuinstrumentidega tuleks tagada, et valitud finantsvahendaja suhtes kehtib märkimisväärne kaasinvesteerimise määr. See nõue loetakse täidetuks juhul, kui asjaomane määr on vähemalt 30 % aluseks oleva laenuportfelli väärtusest.

(c) Rahastamata võlainstrumentid: garantiid

116. Riskifinantseerimismeede võib hõlmata garantiide või edasigarantiide andmist finantsvahendajatele või garantiide andmist lõplikele abisaajatele või nende mõlema kombinatsioonile. Garantiiga hõlmatud abikõlblikud tehingud peavad olema riskifinantseerimiseks algatatud uued abikõlblikud laenutehingud, sealhulgas liisinguinstrumentid, samuti kvaasiomakapitali investeerimisinstrumentid, välja arvatud omakapitaliinstrumentid.
117. Garantiisid tuleks anda portfelli põhisel. Finantsvahendajad võivad välja valida tehingud, mida nad soovivad lisada garantiiga kaetud portfelli, tingimusel et portfelli lisatud tehingud vastavad riskifinantseerimismeetmes kindlaks määratud abikõlblikkuse kriteeriumidele. Garantiisid tuleks pakkuda sellise määraga, millega on tagatud asjakohane finantsvahendajatega riski ja tulu jagamise tase. Garantiimäär võib olla üldises grupierandi määruuses sätestatud ülempiirist kõrgem eelkõige nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja eelhinnangu järeldustest tulenevalt, kuid see ei tohi ületada 90 %. See võib olla nii näiteks garantiide puhul, mis on antud laenudele või kvaasiomakapitali investeeringutele, mis on mõeldud VKEdele enne nende esimest ärilist müüki või idee teostatavuse tõendamise etapis.
118. Ülemmääraga garantiide puhul peaks piirmäär põhimõtteliselt katma ainult oodatavat kahjumit. Juhul kui piirmäär katab ka ootamatut kahjumit, peaks viimane olema hinnastatud sellisel tasemel, mis kajastab täiendavat riskikatet. Piirmäär ei tohiks üldjuhul olla suurem kui 35 %. Ülemmäärata garantiisid (garantiid, mille puhul on kindlaks määratud garantiimäär, kuid mitte piirmäär) võib pakkuda nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ning need peavad olema hinnastatud nii, et need kajastaksid garantiiga pakutud täiendavat riskikatet.
119. Garantii kestus peaks olema ajaliselt piiratud, tavaliselt kuni kümme aastat, ilma et see mõjutaks garantiiga hõlmatud üksikute võlainstrumentide tähtaega, mis võib olla pikem. Garantiid peab vähendama, kui finantsvahendaja ei lisa konkreetse perioodi

jooksul portfelli minimaalset investeeringusummat. Kasutamata summadelt peab nõudma kohustistasu. Selleks et motiveerida vahendajaid kokkulepitud mahte saavutama, võib kasutada selliseid meetodeid nagu kohustistasud, päästiksündmused või vahe-eesmärgid.

4.2.3.3. Fiskaalstiimulite asjakohasuse kindlaksmääramisel kohaldatavad tingimused

120. Nagu on märgitud punkti 4.2.2.2 alapunktis d, piirdub üldise grupierandi määrase kohaldamisala fiskaalstiimulitega, mis on suunatud füüsilisest isikust investoritele. Seetõttu tuleb komisjonile teatada meetmetest, mille puhul kasutatakse fiskaalstiimuleid, et julgustada juriidilisest isikust investoreid pakkuma rahastamist abikõlblikele ettevõtjatele kas otse või kaudselt aktsiate soetamise näol sellises sihtfondis või muud liiki investeerimisvahendites, mis investeerivad sellistesse ettevõtjatesse.
121. Üldjuhul peavad liikmesriikide fiskaalabimeetmed tuginema eelhindangus turutõrke või muu asjakohase takistuse kohta esitatud järeldustele ning seega peavad liikmesriigid suunama oma instrumendi selgelt kindlaksmääratud abikõlblike ettevõtjate kategooriale.
122. Juriidilisest isikust investoritele võidakse fiskaalstiimuleid pakkuda tulumaksusoodustuste ja/või kapitali kasutulu ja dividendidega seotud maksusoodustuste, sealhulgas maksukrediitide ja maksetähtaja edasilükkamise kujul. Komisjon on oma juhtumipraktikas pidanud üldiselt asjakohaseks tulumaksusoodustusi, mis hõlmavad konkreetseid ülempiire seoses sellega, kui suurelt osalt investeeritud summast võib investor maksusoodustust taotleda, ning samuti maksusoodustuse summat, mille võib investori maksukohustustest maha arvata. Peale selle võib kapitali kasutuluga seotud maksukohustuse, mis tekib aktsiate müümisel, edasi lükata, kui see summa reinvesteeritakse abikõlblikesse investeeringutesse teatava perioodi jooksul, samas võib selliste aktsiate müügiga kaasneva kahjumi maha arvata muudest aktsiatest saadavast kasumist, mida maksustatakse sama maksuga.
123. Üldiselt leiab komisjon, et seda liiki fiskaalmeetmed on asjakohased, kui liikmesriik suudab tõendada, et abikõlblike ettevõtjate valimine toimub hästi struktureeritud investeerimisnõuete kogumi alusel, mis on asjakohase kanali kaudu avaldatud ning milles esitatakse selliste abikõlblike ettevõtjate omadused, kes seisavad silmitsi tõendatud turutõrkega või muu asjakohase takistusega.
124. Fiskaalmeetmete kavade maksimaalne kehtivusaeg võib olla kümme aastat, ilma et see mõjutaks meetme pikendamise võimalust. Kui liikmesriik teeb ettepaneku pikendada meetme kogukestvust üle kümne aasta (sh varasemad kavad, kui neid on), peab ta tegema uue eelhindamise, hinnates ka kava tõhusust kogu selle rakendamisperioodil.
125. Komisjon võtab oma analüüsis arvesse asjaomase riikliku maksusüsteemi konkreetseid omadusi ja liikmesriigis juba kehtestatud fiskaalstiimuleid, samuti nende stiimulite vastasmõju.
126. Maksueelist peab olema võimalik kasutada kõigil kohaldatavatele kriteeriumidele vastavatel investoritel, diskrimineerimata neid asutamiskoha tõttu. Sellepärast peaksid liikmesriigid tagama asjakohase avalikustamise seoses meetme ulatuse ja tehniliste parameetritega. Need parameetrid peaksid hõlmama asjakohaseid ülempiire

ja piirmäärasid, mis määravad kindlaks maksimaalse eelise, mida iga investor võib meetme tulemusel saada, ning samuti maksimaalse investeringusumma, mille võib konkreetsetesse abikõlblikesse ettevõtjatesse teha.

4.2.3.4. Alternatiivseid kauplemisplatvorme toetavate meetmete puhul kohaldatavad tingimused

127. Seoses alternatiivseid kauplemisplatvorme toetavate abimeetmetega, mis ulatuvad kaugemale üldises grupierandi määruuses sätestatud piiridest, peab platvormihaldur esitama äriplaani, milles näidatakse, et abi saav platvorm suudab muutuda isemajandavaks vähem kui kümne aastaga. Peale selle tuleb teates esitada usutavad stsenaariumid, milles võrreldakse olukordi, millega kaubeldavad ettevõtjad seisaksid silmitsi platvormi puudumisel, et saada juurdepääs vajalikule rahastamisele.
128. Komisjon suhtub soosivalt mitme liikmesriigi loodud ja mitmes liikmesriigis tegutsevatesse alternatiivsetesse kauplemisplatvormidesse, sest need võivad olla eriti tõhusad ja atraktiivsed erainvestorite, eelkõige institutsionaalsete investorite jaoks.
129. Olemasolevate platvormide puhul tuleb platvormi kavandatud äristrateegias näidata, et kuna noteeringuid tehakse stabiilselt vähe ja sellest tulenevalt on puudu likviidsusest, tuleb asjaomast platvormi lühiajaliselt toetada olenemata selle pikaajalisest elujõulisusest. Komisjon suhtub soosivalt abisse, mida antakse alternatiivse kauplemisplatvormi loomiseks liikmesriigis, kus ühtegi sellist platvormi ei eksisteeri. Kui toetatava alternatiivse kauplemisplatvormi näol on tegemist olemasoleva börsi allplatvormi või tütarettevõtjaga, hindab komisjon eriti tähelepanelikult ebapiisavat rahastamist, millega selline allplatvorm silmitsi seisaks.

4.2.4. *Abi proportsionaalsus*

130. Riigiabi peab olema proportsionaalne turutõrke või muu asjakohase takistusega, mille kõrvaldamiseks see on ette nähtud, et saavutada asjaomased poliitikaeesmärgid. See peab olema üles ehitatud kulutõhusal viisil kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega. Selleks et riskifinantseerimismeedet saaks pidada proportsionaalseks, peab seega abi piirduma rangelt miinimumiga, mis on vajalik turult rahastamise saamiseks, et kõrvaldada turutõrge või muu asjakohane takistus põhjendamatuid eeliseid andmata.
131. Üldjuhul peetakse riskifinantseerimisabi lõplike abisaajate tasandil proportsionaalseks, kui riskifinantseerimisinvesteering abikõlbliku abisaaja kohta ei ületa üldises grupierandi määruuses sätestatud ülemmäära ja vastab käesolevas jaos sätestatud tingimustele. Kui riskifinantseerimismeetmete puhul ületab riskifinantseerimisinvesteering abikõlbliku abisaaja kohta üldises grupierandi määruuses sätestatud ülemmäära, peab suurem riskifinantseerimisinvesteering abisaaja kohta olema lisaks proportsionaalne eelhinnangus kvantifitseeritud rahastamispuudujäägiga (vt punkt 63).
132. Investorite tasandil peab abi piirduma miinimumsummaga, mis on vajalik erakapitali ligimeelitamiseks, et saavutada minimaalne nõutav erasektori rahaliste vahendite finantsvõimendus ja kõrvaldada turutõrge või muu asjakohane takistus.

4.2.4.1. Finantsinstrumentide puhul kohaldatavad tingimused

Abikõlblike lõplike abisaajate valimine

133. Finantsvahendajad peavad valima abikõlblikud lõplikud abisaajad äriselt usaldusväärse investeerimisstrateegia (vt punkt 68) ja elujõulise äriplaani alusel, mis õigustavad pakutava riskifinantseerimise summat. Need tingimused on täiendavaks tagatiseks abi vajalikkuse ja proportsionaalsuse tagamisel.
134. Meetmega tuleb tagada tasakaal eelistingimuste – mida finantsinstrumendiga pakutakse erasektori rahaliste vahendite finantsvõimenduse maksimeerimiseks ja kindlakstehtud turutõrke või muu asjakohase takistuse kõrvaldamiseks – ning vajaduse vahel tagada, et instrumendiga oleks võimalik teenida piisavalt finantstulu, et säiliks meetme elujõuline toimimine.
135. Stiimulite konkreetne laad ja maht tuleb kindlaks määrata avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva valikuprotsessi käigus, mille raames kutsutakse finantsvahendajaid ning fondivalitsejaid ja investoreid üles esitama konkureerivaid pakkumusi.
136. Komisjon leiab, et kui mis tahes asümmeetrilised riskiga kohandatud tulud või kahjumi jagamise kord määratakse kindlaks sellise protsessi tulemusena, siis tuleb finantsinstrumenti pidada proportsionaalseks ja õiglast tulumäära kajastavaks. Kui fondivalitsejad valitakse avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva protsessiga, mille raames peavad taotlejad valikuprotsessi osana tutvustama oma investoribaasi, siis leitakse, et erainvestorite valimine toimub nõuetekohaselt.
137. Juhul kui riiklik fond kaasinvesteerib koos tehingupõhiselt osalevate erainvestoritega, tuleks iga tehinguga seoses valida erainvestorid eraldi võistleva protsessi raames, mis on ka eelistatud viis õiglase tulumäära väljaselgitamiseks.
138. Juhul kui erainvestoreid ei valita nõuetekohase valikuprotsessi raames (nt kuna valikuprotsess on osutunud ebatõhusaks või ebaõnnestunuks), siis investoritele ülemäärase hüvitise pakkumise vältimiseks peab õiglase tulumäära kindlaks määrama sõltumatu ekspert, lähtudes turu võrdlusnäitajate ja tururiski analüüsist, mis põhineb sellisel üldtunnustatud standardmeetodil nagu diskonteeritud rahavoogude väärtuse hindamise meetod. Sõltumatu ekspert peab sellele tuginedes arvutama õiglase tulumäära miinimumtaseme ja lisama sellele asjakohase riskimarginaali.
139. Punktis 138 kirjeldatud olukorras peavad sõltumatu eksperdi ametisse nimetamiseks olema kehtestatud asjakohased eeskirjad. Eksperdil peab olema vähemalt litsents sellise nõu andmiseks ning ta peab olema registreeritud asjakohastes kutseühendustes, järgima selliste ühenduste väljastatud deontoloogilisi ja kutsealaseid eeskirju, olema sõltumatu ja vastutama oma eksperdiarvamuse õigsuse eest. Põhimõtteliselt tuleb sõltumatud eksperdid valida avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva valikuprotsessi abil. Sama abi andev asutus ei tohi õiglase tulumäära väljaselgitamiseks seoses riskifinantseerimisabi meetmetega kasutada sama sõltumatu eksperdi teenuseid teist korda kolme aasta jooksul.
140. Eeltoodut silmas pidades võib meede sisaldada erinevaid asümmeetrilist kasumijagamist hõlmavaid ja asümmeetriliselt ajastatud riiklikke või erasektori investeringuid, kui oodatav riskiga kohandatud tulu on erainvestori puhul piiratud õiglase tulumääraga.

Finantsvahendajate või nende valitsejate valimine

141. Üldjuhul leiab komisjon, et liikmesriigi ning finantsvahendajate või vajaduse korral nende valitsejate huvide majanduslik tasakaalustamine võib abi vähendada. Huvid peavad olema kooskõlas nii konkreetsete poliitikaeesmärkide saavutamiseks kui ka instrumenti tehtud riikliku investeeringu finantsedukuse tagamiseks.
 142. Finantsvahendaja või fondivalitseja võib kaasinvesteerida koos liikmesriigiga, tingimusel et sellise kaasinvesteeringu tingimustega on välistatud mis tahes potentsiaalne huvide konflikt. Selline kaasinvesteering võib stimuleerida valitsejat kooskõlastama oma investeeringuotsuseid kindlaksmääratud poliitikaeesmärkidega. Üks valikukriteerium võib olla valitseja suutlikkus investeerida enda vahenditest.
 143. Finantsvahendajate või fondivalitsejate – olenevalt riskifinantseerimismeetme liigist – tasu peab hõlmama iga-aastast valitsemistasu, samuti tulemuspõhiseid stiimuleid, näiteks teenitud intressi.
 144. Tasu tulemuspõhine komponent peab olema olulise suurusega ja kujutama endast preemiat finantstulemuste eest, samuti eelnevalt kindlaks määratud konkreetsete poliitikaeesmärkide saavutamise eest. Poliitikaga seotud stiimuleid tuleb tasakaalustada finantstulemustega seotud stiimulitega, millega peab olema võimalik tagada nende abikõlblike ettevõtjate tõhus valimine, kellesse investeerida. Peale selle võtab komisjon arvesse võimalikke karistusi, mis on ette nähtud liikmesriigi ja finantsvahendaja vahelise rahastamiskokkuleppega ning mida kohaldatakse juhul, kui seadud poliitikaeesmärke ei täideta.
 145. Tulemuspõhiste tasude tase peaks olema põhjendatud asjakohastest turutavadest lähtuvalt. Valitsejatele ei tuleks tasu maksta mitte ainult edukate väljamaksete ja kaasatud erakapitali eest, vaid ka investeeringult suure tulu teenimise eest, näiteks kui tulu või kapitali laekub üle teatava minimaalse tulumäära või taseme ehk tasuvusläve.
 146. Koguhaldustasud ei tohi ületada asjaomase finantsinstrumendi rakendamiseks vajalikke tegevus- ja halduskulusid, millele on lisatud mõistlik kasum kooskõlas turutavadega. Tasud ei tohi hõlmata investeeringukulusid.
 147. Kuna finantsvahendajad või vajaduse korral nende valitsejad tuleb valida avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva protsessi kaudu, võib üldist tasustruktuuri hinnata selle valikuprotsessi kohase punktiarvestuse osana ning maksimaalse tasu summa võib kindlaks määrata sellise valiku tulemusel.
 148. Volitatud üksuse otsemääramise puhul leiab komisjon, et iga-aastane valitsemistasu peaks alati kajastama võrreldavaid turutavasid ja põhimõtteliselt ei tohiks see moodustada üle 3 % üksusesse kaasatavast kapitalist, välja arvatud tulemuspõhiste stiimulite puhul.
- 4.2.4.2. Fiskaalstiimulite puhul kohaldatavad tingimused
149. Koguinvesteering igasse abisaavasse ettevõtjasse ei tohi olla suurem kui üldise grupierandi määrase riskifinantseerimissättes kindlaksmääratud maksimumsumma, välja arvatud juhul, kui suuremat summat saab põhjendada eelhindamise käigus kindlaks tehtud turutõrkega ja fiskaalinstrument on kõige asjakohasem vahend.

150. Maksusoodustuse liigist olenemata peavad abikõlblikud aktsiad olema eelhinnangus kindlaks määratud abikõlbliku ettevõtja emiteeritud täisriskiga uued lihtaktsiad ning neid peab hoidma vähemalt kolm aastat. Maksusoodustust tohib anda ainult neile investoritele, kes on sõltumatud ettevõtjast, kellesse investeeritakse.
151. Tulumaksusoodustuse puhul võib abikõlblikele ettevõtjatele rahalisi vahendeid pakkuv investor saada maksusoodustust kuni mõistliku protsentuaalse osa ulatuses abikõlblikesse ettevõtjatesse investeeritud summast, tingimusel et ei ületata investori kohta enne fiskaalmeedet välja selgitatud maksimaalset tulumaksukohustust. Komisjoni kogemuste kohaselt peetakse mõistlikuks, kui maksusoodustus ei ületa 30 % investeeritud summast. Aktsiate müügist tuleneva kahju võib tulumaksuga tasaarveldada.
152. Dividendidega seotud maksusoodustuse puhul võib kvalifitseeruvate aktsiatega seotud mis tahes dividendi täiel määral tulumaksuga maksustatavast tulust maha arvata.
153. Samamoodi võib kapitali kasvatuluga seotud maksusoodustuse puhul maksustatavast kapitali kasvatulust täielikult maha arvata mis tahes tulu, mis on saadud kvalifitseeruvate aktsiate müügist. Lisaks sellele võib kapitali kasvatuluga seotud maksukohustuse kvalifitseeruvate aktsiate müügi korral edasi lükata, kui see summa reinvesteeritakse uutesse kvalifitseeruvatesse aktsiatesse ühe aasta jooksul.
- 4.2.4.3. Alternatiivsete kauplemisplatvormide puhul kohaldatavad tingimused
154. Selleks et oleks võimalik nõuetekohaselt analüüsida alternatiivse kauplemisplatvormi haldurile antava abi proportsionaalsust, võib riigiabist katta kuni 50 % sellise platvormi loomisega seotud investeerimiskuludest.
155. Juriidilisest isikust investoritele antavate fiskaalstiimulitega seoses hindab komisjon meetme proportsionaalsust lähtuvalt tingimustest, mis on punktis 4.2.4.2 fiskaalstiimulite jaoks ette nähtud.
- 4.2.4.4. Kumulatsioon
156. Riskifinantseerimisabi võib kumuleerida mis tahes muu riigiabimeetmega, mille puhul on abikõlblikud kulud võimalik kindlaks teha.
157. Riskifinantseerimisabi võib kumuleerida muude riigiabimeetmetega, mille puhul ei ole abikõlblikke kulusid võimalik kindlaks teha, või vähese tähtsusega abiga kuni kogufinantseerimise kõrgeima asjakohase ülemmäärani, mis on iga juhtumi konkreetseid asjaolusid arvesse võttes kindlaks määratud grupierandi määrusega või komisjoni vastu võetud otsusega.
158. Liidu rahalised vahendid, mida keskselt haldavad liidu institutsioonid, asutused, ühisettevõtted või muud organid ja mis ei ole otseselt või kaudselt liikmesriikide kontrolli all, ei kujuta endast riigiabi. Selliste liidu rahaliste vahendite kombineerimisel riigiabiga võetakse arvesse ainult riigiabi, et teha kindlaks, kas on kinni peetud teavitamiskünnistest ja maksimaalsetest abisummadest, tingimusel et samade abikõlblike kuludega seoses antud riikliku rahastamise kogusumma ei ületa kohaldatavates liidu õigusnormides sätestatud soodsaimat rahastamismäära.

4.2.5. *Põhjendamatu negatiivse mõju vältimine, mida riskifinantseerimisabi võib konkurentsile ja kaubandusele avaldada*

159. Selleks et abi oleks siseturuga kokkusobiv, peab abimeetme negatiivne mõju, st selle konkurentsi moonutav mõju ja mõju liikmesriikide vahelisele kaubandusele olema piiratud ning ei tohi abi positiivset mõju üles kaaluda määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.

4.2.5.1. Arvesse võetav positiivne mõju

160. Nagu 1. jaos on selgitatud, on VKEdel liikmesriikide majanduses jätkuvalt oluline roll nii töökohtade loomise kui ka majanduse dünaamilisuse ja kasvu stimuleerimise seisukohalt. VKEd annavad liidu tööd ligikaudu 100 miljonile inimesele ja nende arvel on üle poole liidu SKPst. Nad on ka liidu konkurentsivõime ja jõukuse ning majandusliku ja tehnoloogilise sõltumatuse pant ning aitavad tugevdada Euroopa Liidu vastupanuvõimet välistele vapustustele. Kuid selleks, et VKEd saaksid oma rolli täita ja sellist positiivset mõju avaldada, vajavad nad rahalisi vahendeid. Sellepärast on tõhus riskifinantseerimisturg VKEde jaoks äärmiselt oluline, et ettevõtlikel äriühingutel oleks võimalik saada vajalikku rahastust oma arengu igas etapis. Turutõrke või sellise finantseerimise tõhusat toimimist takistava muu asjakohase takistuse esinemisel võib riskifinantseerimisabi olla vajalik, et parandada riskifinantseerimise pakkumist elujõulistele VKEdele alates nende varasest arengujärgust kuni kasvuetapini (ning teatavatel tingimustel väikestele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele ja innovaatilistele keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjatele) ja arendada pikemas perspektiivis välja konkurentsivõimeline riskifinantseerimisturg. Seda arvesse võttes on peamine positiivne mõju, mille saavutamiseks riskifinantseerimisabi antakse, asjaomaste ettevõtjate parem juurdepääs rahastamisele.
161. Lisaks sellele võib komisjon riskifinantseerimisabi positiivset mõju hinnates ning seda konkurentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõjuga võrreldes võtta vajaduse korral arvesse asjaolu, et abil on ka muu positiivne mõju peale panuse andmise riskifinantseerimise pakkumisse. Nii võib see olla juhul, kui tehakse kindlaks, et riskifinantseerimisinvesteering aitab lisaks sellele, et see võimaldab ettevõtjatel kasvada või arendada uusi tegevusalasid ning soodustab majanduskasvu, oluliselt kaasa eelkõige digipöördele või üleminekule keskkonnasäästlikule tegevusele, sealhulgas vähese CO₂ heitega, kliimanetraalsele või kliimamuutuste suhtes vastupanuvõimelisele tegevusele. Komisjon pöörab erilist tähelepanu määruse (EL) 2020/852 artiklile 3, milles on sätestatud keskkonnasäästliku majandustegevuse kriteeriumid, sealhulgas olulise kahju ärahoidmise põhimõte, või muudele võrreldavatele meetoditele.
162. Selleks, et komisjon saaks nõuetekohaselt hinnata abi eeldatavat positiivset mõju asjaomase tegevuse arengule, peaks liikmesriik seadma selge ja konkreetse eesmärgi (või mitu eesmärki), mis on suunatud turutõrke või muu eelhindamise käigus kindlaks tehtud takistuse kõrvaldamisele. Meetme ulatus ja kestus peaksid olema nende eesmärkide saavutamiseks piisavad. Peale selle peab liikmesriik kindlaks määrama ka asjakohased tulemusnäitajad, mis põhinevad eelhindamise tulemustel, et komisjon saaks hinnata abi eeldatavat mõju seatud eesmärkide saavutamisele. Tulemusnäitajad võivad hõlmata järgmist:
- (a) vajalik või kavandatud erasektori investeering;

- (b) eeldatav lõplike abisaajate arv, kellesse investeeritakse, sealhulgas idufirmadest VKEdes arv;
 - (c) riskifinantseerimismeetme rakendamise ajal ja riskifinantseerimisinvesteeringute tulemusel asutatavate uute ettevõtjate prognoositav arv;
 - (d) lõplikest abisaajatest ettevõtjates riskifinantseerimismeetme alusel tehtud esimese riskifinantseerimisinvesteeringu kuupäeva ja sellest investeeringust väljumise vahepeal loodavate töökohtade arv;
 - (e) vajaduse korral kooskõlas turumajandusliku investori põhimõttega tehtavate investeeringute osakaal;
 - (f) vahe-eesmärgid ja tähtajad, mille jooksul teatavad eelnevalt kindlaks määratud summad või teatav eelnevalt kindlaks määratud protsendiline osa eelarvest tuleb investeerida;
 - (g) tulu/tootlus, mille teenimist investeeringult oodatakse;
 - (h) vajaduse korral patenditaotlused, mille lõplikud abisaajad esitavad riskifinantseerimismeetme rakendamise ajal.
163. Punktis 162 nimetatud näitajad on asjakohased tõendamaks, et riskifinantseerimisabil on eeldatavalt positiivne mõju kooskõlas seatud eesmärkidega. Eelkõige võimaldavad näitajad hinnata meetme tõhusust ja finantsvahendaja poolt valikuprotsessi raames koostatud investeerimisstrateegiate paikapidavust.
164. Kui riskifinantseerimismeedet kasutatakse osaliselt või täielikult selliste ettevõtjate toetamiseks, kellele Euroopa Innovatsiooninõukogu on hiljuti andnud kvaliteedimärgise, või Euroopa Innovatsiooninõukogu fondiga kaasinvesteeringute tegemiseks või programmiga „Accelerator“⁵² seotud jätkuinvesteeringute tegemiseks, võib komisjon aktsepteerida, et liikmesriik kasutab samu tulemusnäitajaid, mida kasutab Euroopa Innovatsiooninõukogu.
- 4.2.5.2. Arvesse võetav negatiivne mõju
165. Riigiabiemeede peab olema kavandatud selliselt, et sellega piiratakse konkurentsi ja kaubanduse moonutamist siseturul. Riskifinantseerimismeetmete puhul tuleb potentsiaalset negatiivset mõju hinnata igal tasandil, kus abi olemasolu on võimalik: investorite, finantsvahendajate ja nende valitsejate ning lõplike abisaajate tasandil.
166. Selleks et komisjonil oleks võimalik hinnata meetme tõenäolist negatiivset mõju konkurentstile ja kaubandusele, võib liikmesriik esitada mis tahes tema käsutuses oleva uuringu ning muud asjakohased tõendid, näiteks järelhinnangud, mis on koostatud samalaadsete kavade jaoks seoses abikõlblike ettevõtjate, rahastamisstruktuuride või ülesehitusparameetrite ja geograafilise piirkonnaga.

⁵²

Kooskõlas programmi „Euroopa horisont“ käsitleva määruse artikli 43 lõikega 6 (vt joonealune märkus nr 24).

167. Esiteks võib riskifinantseerimisturu tasandil riigiabi pakkumine põhjustada erainvestorite väljatõrjumise. See võib vähendada erainvestorite motivatsiooni rahastada abikõlblikke ettevõtjaid ja mõjutada neid ootama, kuni riik annab abi asjaomaste investeeringute tegemiseks. Selline risk muutub seda asjakohasemaks, mida suurem on lõplikele abisaajatele pakutav kogurahastamine, mida suuremad on need abisaavad ettevõtjad ning mida hilisemas arenguetapis nad on, sest erasektori rahalised vahendid muutuvad nende asjaolude süvenedes aina rohkem kättesaadavaks. Peale selle ei tohiks riigiabiga asendada investeeringutega kaasnevat tavapärast äririski, mille investorid oleksid võtnud isegi riigiabi puudumise korral. Kui aga turutõrge või muu asjakohane takistus on nõuetekohaselt kindlaks määratud, on vähem tõenäoline, et riskifinantseerimismeede toob kaasa sellise väljatõrjumise.
168. Teiseks, finantsvahendajate tasandil võib abil olla konkurentsi moonutav mõju, sest sellega suurendatakse vahendaja turujõudu või aidatakse seda säilitada, näiteks konkreetse piirkonna turul. Isegi kui abi finantsvahendaja turujõudu otseselt ei suurenda, võib see teha seda kaudselt, heidutades olemasolevaid konkurente laienemast, ajendades neid väljuma või hoides ära uute konkurentide sisenemise.
169. Riskifinantseerimismeetmed peavad olema suunatud kasvule orienteeritud ettevõtjatele, kes ei suuda erasektorst saada piisaval hulgal rahastamist, kuid kes riigiabimeetme kohast riskifinantseerimist saades võivad muutuda elujõulisteks. Meede, millega nähakse ette sellise riikliku fondi loomine, mille investimisstrateegia ei tõenda piisavalt abikõlblike ettevõtjate potentsiaalset elujõulisust, ei vasta siiski tõenäoliselt tasakaalustatuse kriteeriumile, sest sellisel juhul võib riskifinantseerimisinvesteeringu näol olla pigem tegemist toetusega.
170. Üldises grupierandi määruuses sisalduvates riskifinantseerimissätetes esitatud tingimused, mis käsitlevad ärijuhtimist ja kasumi teenimisele orienteeritud otsustusprotsessi, on väga olulised selle tagamiseks, et lõplikest abisaajatest ettevõtjate valimine põhineb ärioloogikal. Seetõttu võtab komisjon neid tingimusi arvesse, kui ta hindab riskifinantseerimismeetmeid vastavalt käesolevatele suunistele, sealhulgas juhul, kui meede on seotud avalik-õiguslike finantsvahendajatega.
171. Selleks et vältida ebatõhusate turustruktuuride säilitamise ohtu, analüüsitakse väikesemahulisi investimisfonde, millel on piiratud piirkondlik mõju ja millel puudub asjakohane juhtimiskord. Piirkondlikud riskifinantseerimiskavad ei pruugi olla piisava ulatuse ja mahuga tulenevalt mitmekesistamise puudumisest, mis on seotud asjaoluga, et puudub piisav hulk abikõlblikke ettevõtjaid, kellesse investeerida; see võib vähendada selliste fondide tõhusust ning tulemuseks võib olla abi andmine vähem elujõulistele ettevõtjatele. Need investeeringud võivad moonutada konkurentsi ja anda põhjendamatu eelise teatavatele ettevõtjatele. Peale selle võivad sellised fondid olla vähem atraktiivsed erainvestorite, eelkõige institutsionaalsete investorite jaoks, sest neid fonde võidakse käsitada pigem regionaalpoliitika eesmärkide saavutamise vahendina kui elujõulise äri võimalusena, mis pakub investeeringult piisavat tulu.
172. Kolmandaks võib meetmel olla lõplike abisaajate tasandil konkurentsi moonutav mõju tooteturgudel, kus need ettevõtjad konkureerivad. Näiteks võib meede moonutada konkurentsi, kui see on suunatud kehvade tulemustega sektorites tegutsevatele ettevõtjatele. Riigiabist ajendatud märkimisväärne tootmisvõimsuse laiendamine kehvade tulemustega turul võib eelkõige põhjendamatult moonutada

konkurentsi, sest liigse tootmisvõimsuse loomise või säilitamisega võib kaasneda surve kasumimarginaalile ja konkurentide investeringute vähendamine või isegi konkurentide turult lahkumine. See võib ka takistada ettevõtjate turuletulekut. Selle tulemuseks on ebatõhusad turustruktuurid, mis on pikas perspektiivis kahjulikud ka tarbijatele. Kui turg sihtsektorites kasvab, on tavaliselt vähem põhjust karta, et abi mõjutab negatiivselt dünaamilisi stiimuleid või takistab põhjendamatult turule sisenemist või sealt väljumist. Komisjoni arvates on selliste moonutuste oht märkimisväärne siis, kui riskifinantseerimismeede on sektorispetsiifiline või kui sellega antakse teatavatele sektoritele eelis muude sektorite ees. Sellisel juhul analüüsib komisjon asjaomase sektori tootmisvõimsuse taset, võttes arvesse potentsiaalset nõudlust. Selleks et komisjon saaks sellist hindamist teha, peab liikmesriik oma teates märkima, kas riskifinantseerimismeede on sektorispetsiifiline või antakse sellega teatavatele sektoritele eelis muude sektorite ees.

173. Komisjon hindab ka tegevuse üleviimise mis tahes võimalikku negatiivset mõju, kuna see võib mõjutada kaubandust ja liikmesriikidevahelist kaubandust. Sellega seoses analüüsib komisjon, kas piirkondlikud fondid võivad soodustada tegevuse üleviimist siseturul. Kui finantsvahendaja tegevus on keskendatud abi mittesaanud piirkonnale, mis piirneb abi saanud piirkonnaga, või sellisele piirkonnale, kus piirkondliku abi osakaal on suurem võrreldes sihtpiirkonnaga, on sellise konkurentsimoontuse oht suurem. Piirkondlikul riskifinantseerimismeetmel, mis on keskendatud ainult teatavatele sektoritele, võib samuti olla negatiivne tegevuse üleviimise seotud mõju.
174. Lisaks võib komisjon konkurentsile ja kaubandusele avalduva negatiivse mõju hindamisel võtta vajaduse korral arvesse toetatava tegevuse negatiivset välismõju, kui selline välismõju kahjustab konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust määral, mis on vastuolus ühiste huvidega, tekitades või süvendades turu ebatõhusust⁵³.

4.2.5.3. Abi positiivse ja negatiivse mõju võrdlemine

175. Analüüsi viimase etapina võrdleb komisjon abimeetme kindlakstehtud negatiivset mõju, mis seisneb konkurentsi moonutamises ja liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamises, abi positiivse mõjuga ning teeb järelduse abimeetme kokkusobivuse kohta siseturuga ainult juhul, kui positiivne mõju kaalub negatiivse mõju üles.
176. Nagu 5. jaos on kirjeldatud, võib teatavat liiki abikavade suhtes kehtestada täiendavalt nende kogumõju järelhindamise nõude. Sellisel juhul võib komisjon kõnealuste kavade kestust piirata, andes võimaluse nende pikendamisest hiljem uuesti teatada.

4.2.6. Läbipaistvus

177. Täiendava kaitsemeetmena põhjendamatute konkurentsimoontuste vastu peab liikmesriikidel, komisjonil, ettevõtjatel ja üldsusel olema võimalik hõlpsasti juurde pääseda kõigile asjakohastele dokumentidele ja kogu asjakohasele teabele nende dokumentide alusel antud abi kohta.

⁵³ Nii võib see olla ka juhul, kui abi moonutab selliste majandusinstrumentide toimimist, mis on võetud kasutusele sellise negatiivse välismõju arvessevõtmiseks (nt mõjutades ELi heitkogustega kauplemise süsteemi või muu sarnase instrumendi poolt edastatud hinnasignaale).

178. Liikmesriigid peavad avaldama komisjoni läbipaistvusmoodulis⁵⁴ või ülevaatlilikul riigiabi veebisaidil riiklikul või piirkondlikul tasandil järgmise teabe:
- üksikabi andmiseks vastu võetud otsuse või heakskiidetud abikava ja selle rakendussätete täistekst või link sellele;
 - teave iga suurema kui 100 000 euro suuruse üksikabi andmise kohta, nagu on sätestatud lisas.
179. Liikmesriigid peavad looma ülevaatliku riigiabi veebisaidi, nagu on osutatud punktis 178, ning neil tuleb esitada teave sellisel viisil, et sellele oleks lihtne juurde pääseda. Teave tuleb avaldada omandiõigusega (näiteks CSV- või XML-vormingus) tabeli vormis, mis võimaldab tõhusalt andmeid otsida, neist väljavõtteid teha, neid alla laadida ja hõlpsalt internetis avaldada. Üldsusel peab olema võimalik pääseda veebisaidile ligi ilma igasuguste piiranguteta, sh eelneva kasutajana registreerumise nõudeta.
180. Fiskaalstiimulite vormis kavade puhul arvatakse punkti 178 alapunktis b sätestatud tingimused täidetuks, kui liikmesriik avaldab nõutava teabe üksikabi summade kohta järgmistes vahemikes (miljonites eurodes):
- 0,1–0,5;
0,5–1;
1–2;
2–5;
5–10;
10–30;
30–60;
60–100;
100–250 ning
250 ja rohkem.
181. Punkti 178 **Error! Reference source not found.** alapunktis b osutatud teave tuleb avaldada kuue kuu jooksul pärast abi andmise kuupäeva või fiskaalstiimuli vormis antava abi puhul ühe aasta jooksul pärast maksudeklaratsiooni esitamise kuupäeva⁵⁵. Ebaseadusliku, kuid hiljem siseturuga kokkusobivaks tunnistatud abi puhul peavad liikmesriigid selle teabe avaldama kuue kuu jooksul pärast kuupäeva, mil komisjon tegi otsuse, millega abi tunnistati siseturuga kokkusobivaks. ELi toimimise lepingus sätestatud riigiabi eeskirjade täitmise tagamise võimaldamiseks tuleb teavet hoida kättesaadavana vähemalt kümme aastat pärast abi andmise kuupäeva.
182. Komisjon avaldab oma veebisaidil lingi punktis 178 osutatud riigiabi veebisaidile.

⁵⁴ Riigiabi läbipaistvusmooduli avalik otsing, mis on kättesaadav järgmisel veebisaidil: <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=et>.

⁵⁵ Kui puudub ametlik nõue esitada igal aastal deklaratsioon, arvatakse abi andmise kuupäevaks kodeerimise eesmärgil selle aasta 31. detsember, mille jaoks abi anti.

5. HINDAMINE

183. Selleks et täiendavalt tagada, et konkurentsi ja kaubanduse moonutamine on piiratud, võib komisjon nõuda punktis 184 osutatud abikavade järelhindamist. Hinnatakse kavasid, mille puhul konkurentsi ja kaubanduse moonutamise oht on eriti suur, mis tähendab, et nendega võib kaasneda konkurentsi olulise piiramise või moonutamise oht, kui nende rakendamist õigel ajal läbi ei vaadata.
184. Järelhindamist võib nõuda järgmiste abikavade puhul:
- (a) suure eelarvega abikavad;
 - (b) piirkondliku mõjuga abikavad;
 - (c) kitsa sektoripõhise mõjuga abikavad;
 - (d) muudetud abikavad, kui muudatus mõjutab abikõlblikkuse kriteeriume, investeringu summat või ülesehituse finantsparameetreid;
 - (e) abikavad, mis sisaldavad uudseid omadusi;
 - (f) abikavad, mille puhul komisjon nõuab hindamist otsuses, millega meede heaks kiidetakse, pidades silmas meetme võimalikku negatiivset mõju konkurentsile ja kaubandusele.
185. Igal juhul tuleb alates 1. jaanuarist 2022 hinnata neid kavasid, mille puhul riigiabi eelarve või arvestuslik kulu on suurem kui 150 miljonit eurot aastas või 750 miljonit eurot kava kogukestuse jooksul, st asjaomase kava ja sellele eelnenud, sarnast eesmärki ja geograafilist piirkonda hõlmanud kava kestuse jooksul. Võttes arvesse hindamise eesmärke ja selleks, et vältida liikmesriikide ebaproportsionaalset koormamist, nõutakse alates 1. jaanuarist 2022 ainult selliste abikavade järelhindamist, mille kogukestus on pikem kui kolm aastat.
186. Järelhindamise nõudest võib loobuda abikavade puhul, mis vahetult järgnevad sarnast eesmärki ja geograafilist piirkonda hõlmavale kavale, mida on hinnatud ja mille kohta on esitatud komisjoni heakskiidetud hindamiskavale vastav lõplik hindamisaruanne ning mille kohta ei ole tehtud mingeid negatiivseid järeldusi. Kavad, mille lõplik hindamisaruanne ei ole kooskõlas heakskiidetud hindamiskavaga, tuleb viivitamata peatada.
187. Hindamise eesmärk peaks olema kontrollida, kas on täidetud abikava siseturuga kokkusobivuse aluseks olevad eeldused ja tingimused, eelkõige abimeetme vajalikkus ja tõhusus, pidades silmas selle eesmärke. Samuti tuleks selle raames hinnata riskifinantseerimismeetme mõju konkurentsile ja kaubandusele.
188. Kui abikava suhtes kohaldatakse hindamisnõuet vastavalt punktidele 184 ja 185 ning abikava kogukestus on pikem kui kolm aastat, peavad liikmesriigid alates 1. jaanuarist 2022 esitama hindamiskava kavandi, mis moodustab komisjoni poolt kavale antava hinnangu lahutamatu osa, järgmiselt:
- (a) koos abikavaga, kui selle kava alusel antava riigiabi eelarve ületab asjaomasel aastal 150 miljonit eurot või kogu selle kestuse jooksul 750 miljonit eurot;

- (a) 30 tööpäeva jooksul pärast olulist muudatust, mis suurendab kava eelarvet üle 150 miljoni euro mis tahes aastal või üle 750 miljoni euro kava kogukestuse jooksul;
 - (b) 30 tööpäeva jooksul pärast mis tahes aasta kohta 150 miljonit eurot ületavate kulutuste kandmist ametlikesse raamatupidamisaruannetesse;
 - (c) koos abikavaga, kui kava kuulub ühte punktis 184 nimetatud kategooriasse ja komisjon taotleb selle hindamist, sõltumata kava riigiabielarvest.
189. Hindamiskava kavand peab olema kooskõlas komisjoni esitatud ühiste metoodiliste põhimõtetega⁵⁶. Liikmesriigid peavad komisjoni heakskiidetud hindamiskava avaldama.
190. Järelhindamise peab tegema abi andvast asutusest sõltumatu ekspert hindamiskava alusel. Iga hindamise kohta tuleb koostada vähemalt üks vahehindamisaruanne ja üks lõplik hindamisaruanne. Liikmesriigid peavad mõlemad aruanded avaldama.
191. Lõplik hindamisaruanne tuleb esitada komisjonile aegsasti, et hinnata abikava võimalikku pikendamist, ja hiljemalt üheksa kuud enne abikava lõppemist. Seda ajavahemikku võib lühendada kavade puhul, mille suhtes kehtib hindamisnõue kahe viimase rakendamisaasta jooksul. Iga hindamise täpne ulatus ja kord sätestatakse abikava heakskiitmise otsuses. Igast hilisemast samalaadse eesmärgiga abimeetmest teatamisel tuleb kirjeldada, kuidas on hindamise tulemusi arvesse võetud.

6. LÕPPSÄTTED

6.1. Kohaldamise kuupäev

192. Komisjon kohaldab käesolevates suunistes sätestatud põhimõtteid, et hinnata sellise riskifinantseerimisabi kokkusobivust siseturuga, millest tuleb teatada ja mida antakse või kavatsetakse anda alates 1. jaanuarist 2022.
193. Ebaseaduslikult või enne 1. jaanuari 2022 antud riskifinantseerimisabi hinnatakse vastavalt abi andmise kuupäeval kehtinud eeskirjadele.
194. Kui riskifinantseerimiskavaga nähakse ette riiklik rahastamine riskifinantseerimise toetamiseks, siis selleks et kaitsta erainvestorite õiguspäraseid ootusi, määratakse eeskirjade kohaldatavus riskifinantseerimismeetme suhtes kindlaks kuupäeva alusel, mil riiklikud rahalised vahendid finantsvahendajatele eraldati, st rahastamiskokkuleppe allkirjastamise kuupäeva alusel.

6.2. Asjakohased meetmed

195. Komisjon on seisukohal, et käesolevate suuniste rakendamine toob kaasa teatavad muudatused riskifinantseerimisabi hindamise põhimõtetes liidus. Neil põhjustel teeb komisjon liikmesriikidele ettepaneku võtta vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 108 lõikele 1 järgmised asjakohased meetmed:

⁵⁶ Komisjoni talituste töödokument „Riigiabi hindamise ühine metoodika“, Brüssel, 28.5.2014, SWD(2014) 179 final.

- (a) liikmesriigid peaksid vajaduse korral kuue kuu jooksul pärast käesolevate suuniste avaldamist muutma oma olemasolevaid riskifinantseerimisabi kavasad, et viia need suunistega kooskõlla;
 - (b) liikmesriikidel palutakse esitada kahe kuu jooksul pärast käesolevate suuniste avaldamist oma sõnaselge tingimusteta nõusolek kavandatud asjaomaste meetmetega. Kui liikmesriik ei vasta, siis eeldab komisjon, et asjaomane liikmesriik ei ole kavandatud meetmetega nõus.
196. Erainvestorite õiguspäraste ootuste kaitsmiseks ei pea liikmesriigid võtma asjakohaseid meetmeid seoses VKEdele antava riskifinantseerimisabi kavadega, kui riiklikud rahalised vahendid eraldatakse finantsvahendajatele, st rahastamiskokkuleppe allkirjastati enne käesolevate suuniste avaldamise kuupäeva ja kõik rahastamiskokkuleppes sätestatud tingimused jäävad samaks. Need finantsvahendajad võivad jätkata oma tegevust ja investeerimist vastavalt oma esialgsele investeerimisstrateegiale kuni rahastamiskokkuleppes sätestatud kehtivusaja lõpuni.
- 6.3. Aruandlus ja järelevalve**
197. Kooskõlas nõukogu määrusega (EL) 2015/1589⁵⁷ ja komisjoni määrusega (EÜ) nr 794/2004⁵⁸ peavad liikmesriigid esitama komisjonile igal aastal aruanded.
198. Liikmesriigid peavad säilitama üksikasjalikud dokumendid kõigi abimeetmete kohta. Need dokumendid peavad sisaldama kogu teavet, mis on vajalik selleks, et kindlaks teha, kas abikõlblikkust ja maksimaalset investeeringut käsitlevad tingimused on täidetud. Neid dokumente tuleb säilitada kümme aastat alates abi andmise kuupäevast ning need tuleb esitada nõudmise korral komisjonile.
- 6.4. Läbivaatamine**
199. Komisjon võib käesolevad suunised igal ajal läbi vaadata või neid muuta, kui see peaks osutama vajalikuks seoses liidu konkurentsipoliitikaga või vajadusega võtta arvesse liidu poliitikat, rahvusvahelisi kohustusi ja turumuutusi või mis tahes muudel põhjendatud juhtudel.

⁵⁷ Nõukogu 13. juuli 2015. aasta määrus (EL) 2015/1589, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 kohaldamiseks (ELT L 248, 24.9.2015, lk 9).

⁵⁸ Komisjoni 21. aprilli 2004. aasta määrus (EÜ) nr 794/2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

Lisa. Läbipaistvusteave

Punkti 178 alapunktis b nimetatud teave üksikabi kohta on järgmine:

- abisaaja isik⁽⁵⁹⁾:
 - nimi;
 - abisaaja tunnus;
- abisaava ettevõtja liik taotluse esitamise ajal:
 - VKE;
 - suurettevõtja;
- piirkond, kus abisaaja asub (NUTS 2. tasand või madalam);
- asjaomase abi puhul abisaaja peamine tegevussektor või -ala, mis on kindlaks määratud NACE rühma alusel (kolmest numbrist koosnev kood)⁽⁶⁰⁾;
- abi element (täissumma omavääringus);
- kui see erineb abi elemendist, siis abi nominaalsumma, väljendatuna omavääringus täissummana ⁽⁶¹⁾;
- abimeede ⁽⁶²⁾:
 - toetus / intressitoetus / võla mahakandmine;
 - laen / tagasimakstavad ettemaksed / tagasimakstav toetus;
 - garantii;
 - maksusoodustus või -vabastus;
 - riskifinantseerimine;
 - muu (täpsustada);
- abi andmise kuupäev ja avaldamiskuupäev;
- abi eesmärk;
- abi andev ametiasutus (andvad ametiasutused);
- vajaduse korral volitatud üksuse nimi ja valitud finantsvahendajate nimed;
- abimeetme viide⁶³.

59 Välja arvatud ärisaladused ja muu konfidentsiaalne teave nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja komisjoni nõusoleku korral (vt komisjoni 1. detsembri 2003. aasta teatis ametisaladuste kohta riigiabi otsustes (K(2003) 4582; ELT C 297, 9.12.2003, lk 6)).

60 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. detsembri 2006. aasta määrus (EÜ) nr 1893/2006, millega kehtestatakse majanduse tegevusalade statistiline klassifikaator NACE Revision 2 ning muudetakse nõukogu määrust (EMÜ) nr 3037/90 ja teatavaid EÜ määrusi, mis käsitlevad konkreetseid statistikavaldkondi (ELT L 393, 30.12.2006, lk 1).

61 Brutotoetusekvivalent või vajaduse korral investeringu summa. Tegevusabi puhul võib esitada aastase abisumma abisaaja kohta. Maksustamiskavade puhul võib selle summa esitada punktis 180 kindlaksmääratud vahemikena. Avaldada tuleb maksimaalselt lubatav maksusoodustus, mitte igal aastal mahaarvatav summa (nt maksukrediidi puhul avaldatakse pigem maksimaalselt lubatav maksukrediit, mitte tegelik summa, mis võib sõltuda maksustatavast tulust ja olla igal aastal erinev).

62 Kui abi antakse mitme abimeetme kaudu, tuleb esitada abisumma iga meetme kohta eraldi.

63 Mille annab komisjon 3. jaos osutatud teavitamismenetluse alusel.